ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান

পূব অসম বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, বোকাখাত

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬লৈ)

প্ৰস্তুতকৰ্তা

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (EDC)

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE), আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু চি এম এল (CML)]

Approved

Divisional Forest Officer
-cum, FIU APFBC Society
E.A.W.L. Division, Bokakhat

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ চি এফ (ACF)	সহকাৰী বন সংৰক্ষক (এছিচটেণ্ট কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সজ্ঞ ফ্ৰান্স ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ (এব'ভ পভাৰ্টী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
চি চি এফ (CCF)	মুখ্য বন সংৰক্ষক (চীফ কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি এফ (CF)	বন সংৰক্ষক (কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি অ' এম পি ই এল অ' (COMPELO)	কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ
ডি চি এফ (DCF)	উপ-বন সংৰক্ষক (ডেপুটী কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
ডি এফ অ' (DFO)	সাংমণ্ডলিক বন বিষয়া (ডিভিজনেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ইক' ডেভেলপমেণ্ট ছ'চাইটী)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এক্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপাৰ্টমেণ্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইট্‌ছ এক্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৱাই পি (FYP)	পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (ফাইভ য়েৰ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	সেউজ গৃহ গেছ (গ্ৰীণ হাউছ গেছ)
জি অ' আই (GoI)	ভাৰত চৰকাৰ (গভৰ্ণমেণ্ট অব্ ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই ই চি (IEC)	তথ্য শিক্ষা আৰু যোগাযোগ (ইনফৰমেচন এডুকেচন এণ্ড কমিউনিকেচন)

আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্রতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যৌথ বন পৰিচালনা সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)
এম ডি আৰ (MDR)	প্ৰধান জিলা পথ (মেজৰ ডিষ্ট্ৰিক্ট ৰোড্ছ)
এম জি এনৰেগা (MGNREGS)	মহাত্মা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (মহাত্মা গান্ধী নেচনেল ৰয়েল এমপ্লইমেণ্ট গেৰাণ্টি স্কিম)
এম অ' ই এফ চি চি (MoEFCC)	পৰিৱেশ, বন আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন মন্ত্ৰালয় (মিনিষ্ট্ৰী অব্ এনভাইৰ'নমেণ্ট, ফৰেষ্ট এণ্ড ক্লাইমেট চেঞ্জ)
এন এ পি (NAP)	ৰাষ্ট্ৰীয় বন সৃজন আঁচনি (নেচনেল এফৰেষ্টেচন প্ৰ'গ্ৰাম)
এন এ আৰ এম আই এল (NaRMIL)	ৰাষ্ট্ৰীয় সম্পদ পৰিচালনা আৰু আৰু একত্ৰিত জীৱিকা (নেচনেল ৰিছ'ৰ্চ মেনেজমেণ্ট এণ্ড ইণ্টিগ্ৰেটেড লাইভলিহুড)
এন বি এম (NBM)	ৰাষ্ট্ৰীয় বাঁহ অভিযান (নেচনেল বেম্ব' মিছন)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰেষ্ট প্ৰডিউচ)
অ' বি চি (OBC)	অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (আদাৰ বেকৱাৰ্ড ক্লাছেছ)
অ' ডি আৰ (ODR)	অন্য জিলা পথ (আদাৰ ডিষ্ট্ৰিক্ট ৰোড্ছ)
পি চি চি এফ (PCCF)	প্ৰধান মুখ্য বন সংৰক্ষক (প্ৰিন্সিপাল চীফ কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
পি এইচ চি (PHC)	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ (প্ৰাইমেৰী হেল্‌থ চেণ্টাৰ)
পি এম ইউ (PMU)	প্ৰকল্প নিৰীক্ষণ গোট (প্ৰজেক্ট মনিটৰিং ইউনিট)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ ই ডি ডি + (REDD+)	ৰিডিউচিং ইমিছন ফ্ৰম ডি-ফৰেষ্টচন এণ্ড ফৰেষ্ট ডিগ্ৰেডেছন প্লাছ
আৰ জি ভি এন (RGVN)	ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি
আৰ অ' (RO)	বনাঞ্চলিক বিষয়া (ৰেঞ্জ অফিচাৰ)
এছ চি (SC)	অনুসূচিত জাতি (ছিডিউল কাষ্ট)
এছ ডি জি (SDG)	বহনক্ষম উন্নয়ন লক্ষ্য (ছাছটেইনেবল ডেভেলপমেণ্ট গ'ল্ছ)
এছ এল এফ (SLF)	নিৰ্বাহক্ষম জীৱিকা গঠন (ছাছটেইনেবল লাইভলিহুড ফ্ৰেমৱৰ্ক)
এছ পি পি (Spp)	স্পেচিছ
এছ টি (ST)	অনুসূচিত জনজাতি (ছিডিউল ট্ৰাইব)
এছ ডব্লিউ অ' টি (SWOT)	সবলতা, দুৰ্বলতা, সুবিধা আৰু ভাবুকি (ষ্ট্ৰেংথ, উইক্‌নেছ, অপৰচুনিটি এণ্ড থ্ৰেট)
টি ভি (TV)	ট্যাংগা গাঁও (ট্যাংগা ভিলেজ)
টি ভি (TV)	টেলিভিছন
ডব্লিউ এল এছ (WLS)	বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য (ৱাইল্ড লাইফ ছেংচুৰী)
ডব্লিউ পি এ (WPA)	বন্যপ্ৰাণী (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৭২ (ৱাইল্ডলাইফ (প্ৰ'টেকচন) এক্ট-১৯৭২)
ডব্লিউ পি চি (WPC)	কৰ্ম পৰিকল্পনা চক্ৰ (ৱৰ্কিং প্লেন চাৰ্কোল)

গছ, জোপোহা গছ, ঘাঁহ-বন-লতা আদিৰ স্থানীয় আৰু বৈজ্ঞানিক নাম

ক্ৰমিক নং	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
জোপোহা গছ		
১	হাত-থেংগা	কাছিয়া অক্সিডেণ্টেলিছ লিন
২	এৰাগছ	ৰিচিনুছ'মুনিছ লিন
৩	গৰখীয়া কৰৈ	হিবিস্কাছ এলেম'ছাছ লিন
৪	কুচিয়াকটা	মিব'ছা ৰুবিক'লিছ লেমক্
৫	পানী ভোটোৰা	ইপ'মিয়া কৰ্নিয়া জেক
৬	শন বৰলুৰা অথবা ছকামৰা	উৰেনাল'ব'টা লিন
৭	দীঘলতী	লিছেয়োছালিচিফ'লিয়া ৰক্সৱ।
ঘাঁহ-বন-লতা আদি ঃ		
১	কৌৰিমণি	কইক্সলেক্ৰিমা লিন
২	কেঞাবন	কইলেনিয়া ব্ৰেভিফ'লিয়া (ৰাইল্ড) স্প্ৰেং
৩	লোকোচা বন	হেমাৰমিয়াকম্প্ৰেছা (লি এফ আৰ বি আৰ)
৪	এৰালি বন	লৌৰাছিয়াহেক্সান্দ্ৰা ছোৰাৰ্টজ।
৫	ইকৰা	ফ্ৰেগমাইছৈকাৰ্কা (ৰেটছ) ট্ৰিন।
৬	উলু খেৰ	ইম্পেৰেটাচিলিন্দ্ৰিকা জ্বলিন) পি বি উড।
৭	সোণখেৰ	পল্লিনিয়াচিলাটা ট্ৰিন
৮	দল	আৰন্দ'ডোনেক্স লিন
৯	বিৰিণা	এৰিয়ানথাছ ৰেভেনেই (লিন) পি বিউভ
১০	দূৰৰি বন	চিন'ভন ডক্টিলন পাৰ্ছ
গছ		
১	বাঘনলা	লিউছেইছে বিফেৰা পাৰছ
২	আজাৰ	লেজেৰষ্ট্ৰ'মিয়াফ্ৰ'ড্ৰেগেঞ্চ পাৰছ
৩	জিয়া	লেনেইগ্ৰেণ্ডিগছ এ ৰিচ্
৪	লাৰু-বন্ধা	মেল'মছফেজ'চুজিৰিয়াছ মুৰেগ এণ্ড আৰ্গ
৫	সৰুৰা	ষ্ট্ৰেব্লুচেছপাৰ লৌৰ
৬	ওদাল	ষ্টিৰ্ডিলিয়াভিল'ছা ৰক্সৱ্।
৭	ক'লাজামু	ছিজিগিডমকিউমিনি (এল) স্কীলছ

৮	আমৰা	স্পনডিউমপিন্নেষ্টাল এল এফ কাৰজ
৯	খুদ জামু	ছেজিজইমছিজিছিঅ'হিডছ (মিক) মেৰিল
১০	ভোমোৰা	ষ্টাৰ্মিনালিয়াবেল্লিৰিকা ৰক্সব্
১১	শিলিখা	টাৰ্মিচনালিয়াচেবুলা ৰেইজ্
১২	তেতেলি	টামাৰিন্দুছিন্দিকা লিন্
১৩	ভেল্কৰ	ট্ৰিয়ামুডিফ্লৰ'ৰা লিন।
১৪	বগৰী	জিজিফুচমৌৰিটিয়ানা লেম
১৫	কদম	এন্থাচেফালুস্কেডাম্বা মিক্
১৬	গমাৰি	মেলিনিয়াৰ বৰিয়া লিন্
১৭	ধৃতমুৰি	হ'লাৰহেনানটিডাইচেণ্ট্ৰিকা ৰাল
১৮	চেলেং	চেমিউম বেক্কানাম ৰক্সৰ
১৯	বৰথেকেৰা	গাৰ্চিনিয়াপেডুকুলাটা ৰক্সৰ
২০	মদাৰ	এৰিথ্রিলাষ্ট্ৰিকতা ৰক্সৰ
২১	টেঙাবৰ	ফিউজজেন্নিকুলাটা কাৰ্জ

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান
পূব অসম বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, বোকাখাত

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায় নং	শীৰ্ষক	পৃষ্ঠা নং
	অধ্যায় - এক	
১	পৰিচয়	
২	এলেকাটোৰ সাধাৰণ বৰ্ণনা	
৩	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা	
৪	জীৱিকাৰ সম্পদ আৰু স্পৰ্শকাতৰতা	
৫	উপলব্ধ আঁচনি আৰু কাৰ্যসূচী	
	অধ্যায় - দুই	
৬	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য, সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ	
৭	গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৮	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৯	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
১০	ৰণকৌশল ৰূপায়ণ, সময়সীমা আৰু বাজেট	
	অধ্যায় - তিনি	
	তালিকা, মানচিত্ৰ আৰু পৰিশিষ্ট	

Saikia

Divisiona Forest Officer
-cum, FIU APFBC Society

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান
পূব অসম বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, বোকাখাত

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

অধ্যায় - এক

১। পৰিচয়

১.১ ঃ প্ৰকল্পৰ বিষয়ে ঃ

অসম বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (এ পি এফ বি চি)ৰ লক্ষ্য হৈছে 'বহুমুখী আঁচনিৰ জৰিয়তে অসমৰ বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু ব্যৱস্থাপনাৰ দীৰ্ঘম্যাদী আঁচনি কাৰ্যক্ষম কৰা আৰু আঁচনিৰ লক্ষ্যস্থানসমূহত বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা, যাতে বনজ আৰু অবনজ সম্পদসমূহৰ দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱন নিৰ্বাহ প্ৰক্ৰিয়াক উদগনি জনাব পাৰি।' এই প্ৰকল্পৰ লক্ষ্যক এনেদৰে উল্লেখ কৰা হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ সহযোগত বনাঞ্চলৰ পৰিৱেশ ব্যৱস্থা পুনৰ আগৰ অৱস্থালৈ ঘূৰাই নিয়াৰ লগতে সম্প্ৰদায়সমূহৰ জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া উন্নত কৰিব পৰা যায়, যাতে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰ নিশ্চিত হয়।' অসম চৰকাৰৰ সহযোগত এই প্ৰকল্পৰ বাবে পুঁজিৰ যোগান দৰিছে এজেন্সী ফ্ৰান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট (এ এফ ডি) অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স বিকাশ এজেন্সীয়ে। উল্লিখিত প্ৰকল্পৰ অধীনত পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনকে ধৰি সকলো কাম কৰিবলৈ অসম বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প সংস্থা (এ পি এ বি চি ছ'চাইটী) বাধ্য।

১.২ ঃ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন

বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি মূল্য সংযোজনেৰে জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া প্ৰসাৰৰ বাবে এই প্ৰকল্পত ব্যৱসায়িক প্ৰচাৰ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মূল্য সংযোজন আৰু বজাৰ ব্যৱস্থাৰ দৰে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগ্ৰহী। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদৰ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা চাপৰ ফলত এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাটো জৰুৰী হৈ পৰিছে। বৰ্তমানে উপলব্ধ বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু বজাৰ সেৱাসমূহৰ বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি মূল্য সংযোজনৰ অনুসন্ধান কৰাটো প্ৰয়োজনীয়। ইয়াৰ লগতে অবনজ নিৰ্ভৰশীল জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া অনুসন্ধান কৰি সম্প্ৰদায়সমূহৰ সদস্যসকলক দক্ষতা উন্নয়ন পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সফলতা বৃদ্ধি কৰা উচিত।

উক্ত প্ৰকল্পৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা বিকাশৰ আঁচনি ৰূপায়ণৰ বাবে ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰেনিয়ৰশ্বিপ (আই আই ই) গুৱাহাটী, ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড ডেভেল'পমেণ্টৰে এক মহাজোঁট গঠন কৰা হৈছে। এই মহাজোঁটক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধি (কনছালটিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ' প্লেনিং এনহেঞ্চিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)ৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট চমুকৈ কম্পেল' হিচাপে নামকৰণ কৰা হৈছে।

এই প্ৰকল্পৰ নিয়ম অনুসৰি ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত 'বিভিন্ন গাঁৱত অভিযান আৰু বন উন্নয়ন, বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল লোকসকলক জীৱিকা সমৰ্থন আৰু লক্ষ্য অনুসৰি দীৰ্ঘম্যাদী বন ব্যৱস্থাপনা' অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ইয়াত বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা বিকাশ উভয়ে অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে।

১.৩ ঃ ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি)ৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

অসমৰ বিশ্বনাথ জিলাত অৱস্থিত ৰংচালি ই ডি চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই ই ডি চিটো পূব অসম বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল প্ৰশাসনৰ অন্তৰ্গত। সম্প্ৰদায়টোৰ সবিশেষ বিৱৰণ পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

২। এলেকাৰ সাধাৰণ বিৱৰণ

২.১ অঞ্চলটোৰ সাধাৰণ বিৱৰণ

এটা খড়গ থকা গঁড়ৰ বাবে কাজিৰঙা পৃথিৱী বিখ্যাত। কাজিৰঙাৰ বুৰঞ্জীত ১৯০৫ চনত তদানীন্তন ভাইচৰয় লৰ্ড কাৰ্জন আৰু লেডী কাৰ্জনৰ নাম পোৱা যায়। ১৯০৮ চনৰ ১ জুন তাৰিখে ইয়াক সংৰক্ষিত বনাঞ্চল হিচাপে ঘোষণা কৰা হয়। সেইদৰে ১৯১৬ চনত ক্ৰীড়া বনাঞ্চল, ১৯৫০ চনত এক বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, ১৯৮৫ চনত বিশ্ব ঐতিহ্য ক্ষেত্ৰ, ১৯৭৪ চনত ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান আৰু অৱশেষত ২০০৭ চনত ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত অঞ্চল। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ পাৰে কাৰ্বি আংলং পাহাৰৰ পাদদেশত অৱস্থিত কাজিৰঙা সংৰক্ষিত বনাঞ্চল বোকাখাতৰ পৰা প্ৰায় ৮ কিলোমিটাৰ আৰু ৰাজ্যৰ ৰাজধানী গুৱাহাটীৰ পৰা ২৩০ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত। ৩৭নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথ দক্ষিণৰ সীমা। কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ সদৰ ৩৭নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথতে (বৰ্তমান ৭১৫নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথ) অৱস্থিত মহকুমা সদৰ বোকাখাতত। আন দুখন চুবুৰীয়া চহৰ যোৰহাট হৈছে বোকাখাতৰ পৰা প্ৰায় ৭০ কিলোমিটাৰ পূবত আৰু গোলাঘাট বোকাখাতৰ পৰা প্ৰায় ৫৩ কিলোমিটাৰ দক্ষিণ-পূবত। উত্তৰপাৰত থকা উল্লেখযোগ্য চহৰ তেজপুৰ বোকাখাতৰ পৰা প্ৰায় ১০০ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত অৱস্থিত। ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুযায়ী বোকাখাত মহকুমাৰ জনসংখ্যা ১৪১,৫০২জন। ২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুযায়ী বোকাখাতৰ চহৰ অঞ্চলৰ জনসংখ্যা ৮৮৪৪জন।

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত পাঁচটা আঞ্চলিক (ৰেঞ্জ) আছে। ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনত মুঠ ৩০টা পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি আছে। কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত গাঁৱৰ সংখ্যা ৪০০।

২.২ অৱস্থান ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ স্থানাংক ২৬°৩০'ৰ পৰা ২৬°৪৫' উত্তৰ আৰু ৯৩°৪০' পূবত। আনহাতে, কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ স্থানাংক ২৬°২৮'ৰ পৰা ২৬°৪৯' উত্তৰ আৰু ৯২°৩৫'ৰ পৰা ৯২°৪২' পূব পৰ্যন্ত। ২০০৭ চনৰ গোহাৰি অনুযায়ী কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ এলেকাই অসমৰ গোলাঘাট, নগাঁও আৰু শোণিতপুৰ জিলাৰ কিছু অংশ সামৰি ১০৫৫.৮৯৪৫৪ বৰ্গ কিলোমিটাৰ আৱৰি আছে।

২.৩ ভূমি ঃ

কাজিৰঙাৰ সমভূমি ঘাইকৈ গেদীয় আৰু বানে পেলাই যোৱা পলসুৱা মাটিৰে গঠিত। ইয়াৰ ভূমিভাগত বানে মুখ্য ভূমিকা পালন কৰে। শিলা সম্বন্ধীয় বিজ্ঞান মতে, কাজিৰঙাৰ ভূমিভাগ ঘাইকৈ ধোঁৱাবৰণীয়া পলসুৱা বোকামাটি আৰু মিহিৰ পৰা খহটা বালিৰে গঠিত যদিও শেহতীয়াকৈ বানে এই ভূমি গঠন প্ৰক্ৰিয়াৰ কিছু সাল-সলনি ঘটাইছে। এলেকাটো জলাহভূমি আৰু ইয়াত ভালেমান জলধাৰা বিভিন্ন ধৰণে বৈ আছে। এইবোৰৰ ভিতৰত কেইবাখনো বিল আছে। উদ্যানখনৰ উত্তৰ সীমাৰে বৈ যোৱা ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীয়ে মাজে-সময়ে গতি সলনি কৰি উদ্যানখনৰ মাজে মাজে কেইবাটাও চৰ-চাপৰিৰ সৃষ্টি কৰিছে। এনে চৰ-চাপৰি প্ৰধানকৈ দুই প্ৰকাৰৰ— স্থায়ী আৰু অস্থায়ী। জলাহ ভূমি আৰু বিল আদিৰে গঠিত উদ্যানখনৰ ভূমিভাগত বিভিন্ন উদ্ভিদ গজি উঠে। দ ভূমিভাগত বালি জমা হোৱাৰ বিপৰীতে আপেক্ষিকভাৱে বাম ভূমিভাগো যথেষ্ট বালিয়া। শেহতীয়াকৈ দেখা গৈছে এনে ভূমিত হিউমাছ বা উৰ্বৰতাৰ পৰিমাণ কম। গতিকে ইয়াৰ ভূমিভাগৰ যথেষ্ট ঠাইত বালিয়া, বালিয়া বোকা বা সম্পূৰ্ণ বোকাময় মাটি পোৱা যায়।

২.৪ পানী

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ উত্তৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু দক্ষিণে মৰি ধনশিৰি, ডিফলু আৰু মৰি ডিফলু। অঞ্চলটোত ভালেমান নদী, এশমান ডাঙৰ-সৰু বিলৰ দৰে জলাধাৰে আবৰি আছে। ইয়াৰে কেইখনমান উল্লেখযোগ্য বিল হ'ল— চহলা (পূব ৰেঞ্জত), মিহি বিল, বৰবিল, হনুমান বিল (কেন্দ্ৰীয় ৰেঞ্জত), ৰৌমাৰি বিল, ডুংগা বিল, বৰবিল, ডাফলাং বিল (পশ্চিম ৰেঞ্জত), পতাহী বিল (বুঢ়াপাহাৰ ৰেঞ্জত)।

২.৫ জলবায়ু ঃ উষ্ণতা আৰু বৃষ্টিপাত

গ্ৰীষ্মকালত সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা ৩৫০ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা ৩৫০ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। বাৰ্ষিক বৃষ্টিপাত প্ৰায় ১৯৬৬ মিলিমিটাৰ। সাধাৰণতে বাৰিষাকালতে (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) দুই-তৃতীয়াংশ বৃষ্টিপাত হয়। গাঁওখনত বাৰিষাৰ দিনত সৰ্বোচ্চ আৰ্দ্ৰতা (৯০%) আৰু শীতকালত কম হাৰত (৩০%ৰ কম)।

২.৬ পৰিৱেশতন্ত্ৰ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ প্ৰায় ৫% অঞ্চল বিল আৰু জান-জুৰিয়ে আগুৰি আছে। বাৰিষাকালত ইয়াৰে অধিক অঞ্চল পানীৰ তলত থাকে। তেতিয়া এই বিলবোৰত নানা ওপঙা ঘাঁহ, লতা আৰু জলজ গছ-বন গজি উঠে। ঘাঁহৰ মূল জাতটো হৈছে এৰালি। আন জলজ উদ্ভিদ হৈছে কলমৌ, হেলঞ্চি, বৰপুনি, সৰুপুনি আদি। ইয়াৰ উপৰি কোনো কোনো বিলৰ ওপঙা অঞ্চলত ইকৰা, নল খাগৰি আদিও গজে।

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখন ৩৮বিধ স্তন্যপায়ী জন্তু, ৫৫৩বিধ চৰাই, প্ৰায় ৬৪বিধ সৰীসৃপ, ৪১বিধ উভচৰ প্ৰাণী, ৪২বিধ জলজ প্ৰাণী আৰু প্ৰায় ৫৫০বিধ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ উদ্ভিদৰ বাসস্থান (ইয়াৰে ১০৬বিধ লুপ্তপ্ৰায় হিচাপে চিনাক্ত কৰা হৈছে)। কাঞ্চনজুৰি, বিমলি, কাঠপৰা, ৰঙামাটি আদিৰ হাবিত সাধাৰণতে এবিধ সোৰোপা ভালুক পোৱা যায়। ইহঁতে স্বাভাৱিকতে সঘনাই দেখা নিদিয়ে। পিয়লমতে ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনত এই ভালুকবিধৰ সংখ্যা ৪০ৰ পৰা ৫০টা। উদ্যানখনৰ কাষৰ কাঞ্চনজুৰি আৰু পাণবাৰী সংৰক্ষিত বনাঞ্চললৈ হলৌ বান্দৰ আহে। সাধাৰণ বান্দৰ আৰু টুপীমূৰীয়া বান্দৰো অঞ্চলটোত পোৱা যায়। ১৯৯৯ চনৰ পিয়লমতে অঞ্চলটোত ১৩৯টা টুপীমূৰীয়া বান্ধৰ আছে। উদ্যানখনৰ হাবিত সাধাৰণ মেকাক বান্দৰ পোৱা যায় যদিও ইহঁতৰ সংখ্যাও কম। ভাৰতীয় কেটেলা পহু, কটিয়া গাহৰি, মাছধৰা মেকুৰী আদিও কম-বেছি পৰিমাণে ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনত আছে। সৰীসৃপৰ ভিতৰত ফেঁটীসাপ, ৰজা ফেঁটী, সাধাৰণ ফেঁটী, গুঁই, কাছ, ঘৰিয়াল আদি পোৱা যায়।

ভাৰত-অষ্ট্ৰেলিয়া পক্ষী-পথত অৱস্থিত কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত কমেও ৫৫০বিধ বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ পক্ষী পোৱা যায়। ইয়াৰে একাংশ অৱশ্যে এতিয়া লুপ্তপ্ৰায় প্ৰজাতিৰ অন্তৰ্গত।

কাজিৰঙা অঞ্চলটো প্ৰান্তীয় সতেজ পানীৰ বিভিন্ন মাছৰ মিলনভূমি। অঞ্চলটোৰ জলাহ ঠাই আৰু নদী আদিত যথেষ্ট পৰিমাণৰ মাছ পোৱা যায়। কিন্তু বৰ্তমানলৈকে ইয়াৰ মাত্ৰ ৪২টা প্ৰজাতিহে চিনাক্ত কৰা হৈছে।

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান বিখ্যাত এশিঙীয়া গঁড়ৰ ৰম্যভূমি। ১৯৫৭, ১৯৬১ আৰু ১৯৬৩ চনত ইয়াত গঁড়ৰ সংখ্যা উদ্ধাৰৰ বাবে পিয়ল আৰম্ভ কৰা হয়। কিন্তু এই পিয়লৰ নিয়ম সিমান সুচল নোহোৱাত গঁড়ৰ প্ৰকৃত সংখ্যা উদ্ধাৰ কৰিব পৰা নগ'ল; ২৫০-৩০০সংখ্যকৰ হিচাপ হেৰ-ফেৰ হৈ থাকিল। কাজিৰঙাৰ সকলো স্তন্যপায়ী জন্তুক সামৰি ১৯৬৬, ১৯৭২, ১৯৭৮, ১৯৮৪, ১৯৯১, ১৯৯৩, ২০০৫, ২০০৯, ২০১২ চনত নিয়াৰীকৈ সঠিক প্ৰক্ৰিয়াৰে পিয়ল কৰা হয়। গঁড়ৰ সংখ্যা উদ্ধাৰৰ বাবে এক বিশেষ পিয়ল কৰা হয় ২০১৩ চনত। শেহতীয়া তথ্যমতে গঁড়ৰ সংখ্যা ক্ৰমান্বয়ে বৃদ্ধি পাইছে। ১৯৬৬ চনত এই সংখ্যা ৩৬৬ থকাৰ বিপৰীতে ২০১৫ চনত ই হয়গৈ ২,৪০১টা। চোৰাং চিকাৰে কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ গঁড়ক বাৰুকৈয়ে ক্ষতিগ্ৰস্ত কৰিছে।

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত এছিয়াৰ হাতী যথেষ্ট পৰিমাণে পোৱা যায়। হাতী হৈছে পৃথিৱীৰ অন্যতম বৃহৎ স্তন্যপায়ী জন্তু। এছিয়াৰ হাতীবিধৰ শুঁড়ৰ আগত আধুলিৰ দৰে দুটা কণমান অংশ আছে, যাৰ সহায়ত ই তেনেই ক্ষুদ্ৰ আৰু শক্তিশালী কাৰ্যও সংঘটিত কৰিব পাৰে। হাতীৰ গাটো দীঘল, খহটা নোমেৰে ঢকা। ইহঁতৰ গাৰ ছালৰ ৰং মুগাৰ পৰা ডাঠ ধোঁৱাবৰণীয়া। হাবিৰ মাজৰ চাফাৰী আৰু উৎসৱ আদিৰ বাবে হাতী বৰ জনপ্ৰিয়। পিয়লমতে ২০১১ চনত ১১৬৫টা পোৱা হাতীৰ বিপৰীতে ২০০৫ চনত এই সংখ্যা আছিল ১২৪৬টা।

২.৭ কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ প্ৰত্যাহ্বান ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনক ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বানে প্ৰতিবছৰে ক্ষতি কৰি আহিছে। ফলত ইয়াৰ লগতে চুবুৰীয়া যথেষ্ট অঞ্চল খহনীয়াৰ কবলত পৰিছে। এই খহনীয়াই উদ্যানখনৰ জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যকো ক্ষতিগ্ৰস্ত কৰিছে। ভালেমান গৱেষকে কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনৰ এই খহনীয়া সমস্যাৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিছে।

এই বিষয়ত জে এন শৰ্মাৰ তথ্য এনেধৰণৰ—

বছৰ/সময়	হেৰুওৱা এলেকা (বৰ্গ কিলোমিটাৰ)	লাভ কৰা এলেকা (বৰ্গ কিলোমিটাৰ)
১৯১২-১৯১৬ৰ পৰা ১৯৭২	৮৪.৮৭	২৪.৪৯
১৯৭২ৰ পৰা ১৯৯৮	৪৪.৭০	২৯.৪৭
১৯৯৮ৰ পৰা ২০০৮	২০.৪১	৭.৮৯
মুঠ	১৪৯.৮৯	৬০.৮৫

মাছধৰা ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখন বিভিন্ন ধৰণৰ মাছৰ ৰম্যভূমি। মাছধৰা অঞ্চলটোৰ এক পাৰম্পৰিক জীৱিকা। অঞ্চলটোৰ উপৰি চুবুৰীয়া গাঁওবোৰৰ অধিবাসীসকলে ইয়াৰ বিলবোৰত, বিশেষকৈ ৩৭নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথৰ কাষত বিলবোৰত মাছ ধৰে।

খেৰ সংগ্ৰহ ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনত খেৰ সংগ্ৰহত বাধা-নিষেধ আছে যদিও বিশেষকৈ বতৰৰ সময়ত, ডিচেম্বৰৰ পৰা মাৰ্চ মাহৰ ভিতৰত অঞ্চলটোৰ উপৰি চুবুৰীয়া গাঁওবোৰৰ অধিবাসীসকলে খেৰ সংগ্ৰহ কৰে। তেওঁলোকৰ অনেকে মূলতঃ ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে আৰু এচামে সংগ্ৰহ কৰা খেৰ বিক্ৰী কৰি জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে।

চোৰাং চিকাৰ ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনত চোৰাং চিকাৰ এক মুখ্য বিষয়। চোৰাং চিকাৰৰ বাবে মূল আকৰ্ষণ হৈছে উদ্যানখনৰ এশিঙীয়া গঁড়। বাঘৰো চোৰাং চিকাৰ কৰা হয় বুলি জানিব পৰা গৈছে। আন জন্তু আৰু নানান সৰীসৃপৰো চোৰাং চিকাৰ হয়। সাধাৰণতে এই জন্তুবোৰৰ শৰীৰৰ বিভিন্ন অংগ চীনদেশীয় ঔষধ আৰু আন পৰম্পৰাগত ঔষধত ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

৩) গাঁওখনৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা আৰু আৰ্থিক উন্নয়নৰ ৰূপৰেখা ঃ

৩.১ মূল তথ্য

২০১৬ চনৰ ৩ নৱেম্বৰত প্ৰথমে ৰাংচালি ই ডি চিৰ পঞ্জীয়নৰ বাবে মুখ্য বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষকৰ কাৰ্যালয়ে অনুমোদন দিয়ে। (পৰিশিষ্ট-IIIত গাঁঠি দিয়া পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ-পত্ৰ অনুসৰি)। কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ সমীপৰ ৰাজহ গাঁৰৰ বাসিন্দাসকলক সামৰি লৈ ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি) গঠন কৰা হৈছে। ই ডি চিয়ে সামৰি লোৱা এই অঞ্চলটো কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ সমীপত অৱস্থিত।

ই ডি চিখনৰ মূল তথ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা— ক ঃ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিখনৰ মূল তথ্য

ই ডি চিৰ নাম	ৰাংচালি
ৰাজহ গাঁৱৰ গাঁও পঞ্চায়তৰ নাম / ভি চি ডি চি	বটীয়ামাৰি গাঁও পঞ্চায়ত
ৰাজহ চক্ৰ	বিশ্বনাথ
জিলা	বিশ্বনাথ
বন সংমণ্ডল	কাজিৰঙা
বন আঞ্চলিক	উত্তৰ আঞ্চলিক, কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান
বন লাট	বিশ্বনাথ
স্থাপনৰ বৰ্ষ	২০১৬
পঞ্জীয়ন নম্বৰ	KNP/FG.761/EDC/RC/EAWL/2016-17/01
ই ডি চিৰ চাৰিসীমাৰ বিৰৰণ	উত্তৰ ঃ ৰাংচালি সোণাৰি দক্ষিণ ঃ বুৰৈ নদী আৰু কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান পশ্চিম ঃ কাছকটিয়া পূব ঃ নেপালীবৰি

উৎস ঃ ই ডি চিৰ নথি আৰু ২০১৭ চনৰ এপ্ৰিলত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত কৰা আলোচনা।

৩.২ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণ

ই ডি চিৰ সাধাৰণ আৰু কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণ তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হৈছে। (পৰিশিষ্ট-IVতপৰিশিষ্ট-V ত ই ডি চিৰ সদস্যৰ আলোকচিত্ৰ দিয়া হৈছে)

তালিকা- খ ঃ কাৰ্যবাহী সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণ

ক্ৰমিক নং	নাম	অভিভাৱকৰ নাম	পদবী	অৰ্হতা	যোগাযোগৰ নম্বৰ
১	পূৰ্ণধৰ দাস	প্ৰয়াত গণেশ দাস	সভাপতি	দশম শ্ৰেণী	৭৮৯৬৪-২২৫১৬
২	ৰাজু গগৈ	বন বিভাগ	সদস্য	দশম শ্ৰেণী	
৩	জীৱন দাস	প্ৰয়াত নাথুৰাম দাস	উপ-সভাপতি	দশম শ্ৰেণী	৯৫০৮৬-৫৩৪৪১
৪	দিল কুমাৰ দাস	প্ৰয়াত বনাই কুমাৰ দাস	সদস্য	নৱম শ্ৰেণী	৮৮৭৬৭-০৬০৯
৫	যোগেশ দাস	প্ৰয়াত মাটিৰাম দাস	সদস্য	নৱম শ্ৰেণী	৭০৮৬১-৩৮৬৮৪
৬	কুমুদ বনিয়া	প্ৰয়াত লক্ষেশ্বৰ বনিয়া	সদস্য	দশম শ্ৰেণী	৮৪৮৬১-৭৯১১০
৭	ৰঞ্জিত বৰা	প্ৰয়াত মাণিক বৰা	সদস্য	উঃ মাঃ উত্তীৰ্ণ	৭৫৭৬৮-৩৮১৩৯
৮	বিজু দাস	প্ৰয়াত ৰমাই দাস	সদস্য	সপ্তম শ্ৰেণী	৭৫৭৭৯-২৪৯৭৯
৯	গিৰিণ হাজৰিকা	বীৰেণ হাজৰিকা	সদস্য	দশম শ্ৰেণী	৯৮৫৯৭-৯৮৭৭১
১০	টংক দাস	প্ৰয়াত মনেশ্বৰ দাস	সদস্য	পঞ্চম শ্ৰেণী	৮৮৭৬৬-২৪০২২
১১	অৰুণ দাস	বিমল দাস	সদস্য	দশম শ্ৰেণী	৮০১১১-৩৯৯৬০
১২	মইনা দাস	উত্তৰ দাস	সদস্য	সপ্তম শ্ৰেণী	৮৪০২৯-৯৩৩১৬
১৩	পুষ্পলতা দাস	ভূপেন দাস	সদস্য	দশম শ্ৰেণী	৭৬৩৬৯-৬৪৭৪৯
১৪	ৰবিন দাস	প্ৰয়াত সোমেশ্বৰ দাস	সদস্য	সপ্তম শ্ৰেণী	৮৩৯৯০-১৮৪৯৬
১৫	সঞ্জীৱ দাস	তুৰাই দাস	সদস্য	সপ্তম শ্ৰেণী	
১৬	জন কান্তি দাস	প্ৰয়াত দেৱেশ্বৰ দাস	সদস্য	দশম শ্ৰেণী	

উৎস ঃ ই ডি চিৰ তথ্য।

৩.৩ **পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি ঃ**

গাঁওখনত থকা মুঠ ২১৮টা পৰিয়াল আছে। ইয়াৰে ২০০ পৰিয়ালৰ সমীক্ষা চলোৱা হৈছে। সমীক্ষাৰ তথ্য মতে, ১৬০টা পৰিয়াল দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ।

তালিকা— গ ঃ জনগাঁথনিৰ চিত্ৰ

জনগাঁথনি				
জাতি/গোষ্ঠী	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	পুৰুষ	মহিলা	মুঠ
অনুসূচিত জাতি	২০০	৪৮৮	৪৭৭	৯৬৫

সমীক্ষা চলোৱা ২০০ পৰিয়ালৰ সৰ্বমুঠ জনসংখ্যা হৈছে ৯৬৫। তাৰে ৪৮৮জন পুৰুষ আৰু ৪৭৭ গৰাকী মহিলা। আটাইখিনি লোক অসমীয়া অনুসূচিত জাতিৰ অন্তৰ্গত।

ইয়াৰ পৰা এই কথা অনুমান কৰা হ'ল যে

(১) প্ৰতিটো পৰিয়ালত গড় সদস্য সংখ্যা হৈছে ৫জন।

(২) গাঁওখনৰ লিংগ অনুপাত ৯৭ গৰাকী মহিলাৰ বিপৰীতে পুৰুষৰ সংখ্যা হৈছে ১০০।

তালিকা— ঘ ঃ বয়সৰ বিবিধতা চিত্ৰ

বয়স আৰু লিংগ অনুসৰি বিভাজন					
বয়স শ্ৰেণী	< ৫ বছৰ	৫-১৮ বছৰ	১৮-৪৫ বছৰ	৪৫-৬০ বছৰ	> ৬০ বছৰ
পুৰুষ	৩৮	১২৫	২১৪	৭৫	৩৬
মহিলা	৩৩	১৩৭	২২৭	৫৩	২৭
মুঠ	৭১	২৬২	৪৪১	১২৮	৬৩

৩.৪ **শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ ঃ**

ই ডি চিৰ শিক্ষাগত বিৰৰণ তালিকা (ঙ) দিয়া হৈছে।

তালিকা — ঙ ঃ ই ডি চিৰ শিক্ষাগত বিৰৰণ

বয়স শ্ৰেণী	প্ৰাথমিক	মজলীয়া	হাইস্কুল	উচ্চ মাধ্যমিক	স্নাতক	স্নাতকোত্তৰ	অশিক্ষিত
< ২৫ বছৰ	৮০	৫৬	১৫৪	২১	১২	০	২০
> ২৫ বছৰ	১১৮	১৫২	১৪১	৫৭	৮	২	৫৪
মুঠ	১৯৮	২০৮	২৯৫	৭৮	২০	২	৭৪

সমীক্ষা মতে, ৮৫ শতাংশ জনসংখ্যা অশিক্ষিত।

আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক— এই দুয়োটা প্ৰক্ৰিয়াৰে জীৱন-নিৰ্বাহৰ কৌশল আহৰণ কৰা হয়। পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অধীনৰ এলেকাসমূহত অনানুষ্ঠানিক প্ৰক্ৰিয়া মানে পৰম্পৰাগত পদ্ধতিসমূহকে বুজোৱা হয়। নিম্নোক্ত শিতানত মানুহৰ পৰম্পৰাগত অৰ্হতা আছে—

(ক) কৃষি আৰু উদ্যানশস্যা

(খ) মাছধৰা

(গ) বয়ন

(ঘ) কাঠৰ কাম

(ঙ) বাঁহ-বেতৰ কাম

৩.৫ **ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ**

অধিবাসীসকল মুখ্যতঃ কৃষি আৰু পশুপালনৰ লগত জড়িত।

গাঁৱত ব্যৱহাৰ কৰা ভূমিৰ গাঁথনি এনে ধৰণৰ—

খেতিৰ মাটি ঃ ৩৭.২০%

গছেৰে আবৃত ঃ ৯.২৯%

জনবসতি ঃ ৪৬.৪৬%

জলাধাৰ ঃ ৪.৬৪%

ছনপৰা মাটি ঃ নাই

অন্যান্য ঃ ২.৪১%

৩.৬ **ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ**

পৰিয়ালসমূহে ধাৰণ কৰা ভূমিৰ নমুনা এনেধৰণৰ—

* ২৫ শতাংশ পৰিয়াল ভূমিহীন
* ৭২.৫ শতাংশ পৰিয়াল উপান্ত কৃষক (২ হেক্টৰতকৈ কম)
* ২.৫ শতাংশ ক্ষুদ্ৰ কৃষক (২-১০ হেক্টৰ)

৩.৭ **পশুধন**

পৰিয়ালসমূহত পশুপালনৰ মূল প্ৰকাৰ এনেধৰণৰ—

পশুপালনৰ বিৱৰণ

ক্ৰমিক নং	পশুধন	সংখ্যা
১	গাই	৩০০
২	ম'হ	১০
৩	হাঁহ	১৫০
৪	কুকুৰা	১৫০

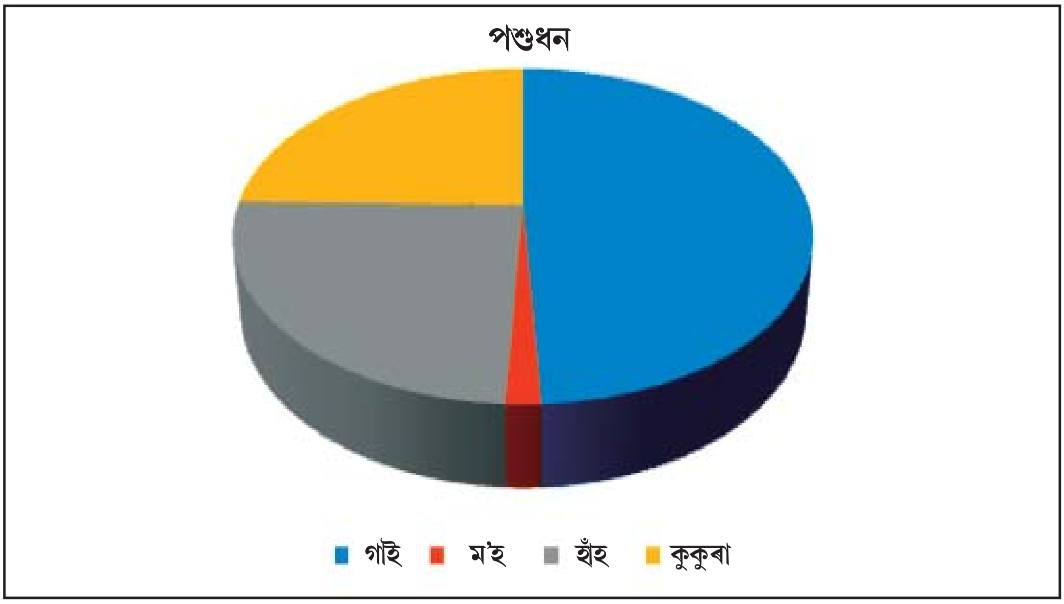

৩.৮ **গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা**

জীৱন নিৰ্বাহ প্ৰক্ৰিয়াৰ মান উন্নত কৰিবলৈ হ'লে যিকোনো অঞ্চলৰে প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন হ'ব লাগিব। বৰ্তমান গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনি সন্তোষজনক নহয়।

তালিকা— চ ঃ বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি

ক্ৰমিক নম্বৰ	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি (গাঁৱৰ ভিতৰত নে বাহিৰত)	সংখ্যা (যদি প্ৰযোজ্য)	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰত)	অৱস্থা আৰু বৰ্তমান ব্যৱস্থা
১	বাছ আস্থান	বাহিৰত	১	৫	ভাল
২	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	বাহিৰত	১	৫	ভাল
৩	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	ভিতৰত	২		
৪	মাধ্যমিক বিদ্যালয়	বাহিৰত	১	১	
৫	উচ্চ বিদ্যালয়	বাহিৰত	১	৩	
৬	উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়	বাহিৰত	১	৮	
৭	মহাবিদ্যালয়	বাহিৰত	১	১০	
৮	ডাকঘৰ	বাহিৰত	১	৩	
৯	বেংক	বাহিৰত	১	৫	
১০	টেলিফোন	নাই			
১১	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	ভিতৰত	২	ওচৰত	ভাল
১২	গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়	বাহিৰত	১	৩	ভাল
১৩	ৰাজহ চক্ৰ কাৰ্যালয়	বাহিৰত	১	৩০	ভাল
১৪	আৰক্ষী চকী / থানা	বাহিৰত	১	৩	ভাল
১৫	বন লাট কাৰ্যালয়	বাহিৰত	১	৩৩	ভাল
১৬	বন আঞ্চলিক কাৰ্যালয়	বাহিৰত	১	৩৩	ভাল
১৭	ৰে'লৰে ষ্টেচন	বাহিৰত	১	৫	ভাল
১৮	খোৱাপানীৰ উৎস	নাই			
১৯	ৰাজহুৱা সভাঘৰ	নাই			
২০	বিদ্যুতৰ ব্যৱস্থা থকা ঘৰ	ভিতৰত	১৭০		
২১	ষ্ট্ৰীট লাইট	নাই			
২২	ট্ৰেক্টৰৰ সংখ্যা	ভিতৰত	২		
২৩	পাৱাৰ টিলাৰৰ সংখ্যা	নাই			
২৪	মন্দিৰ/গীৰ্জা/মছজিদ/নামঘৰ	ভিতৰত	৪টা নামঘৰ		ভাল
২৫	জিলাৰ সদৰ	বিশ্বনাথ		৩০	
২৬	বাহনৰ সংখ্যা (গাড়ী/ট্ৰাক)	নাই			
২৭	জে চি বিৰ সংখ্যা	নাই			
২৮	সমীপৱৰ্তী বজাৰ	বেদেতী		৫	

উক্ত তালিকাখনৰ পৰা গাঁওখনৰ বিষয়ে এই তথ্যখিনি সংগ্ৰহ কৰা হ'ল—

বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি ঃ

গাঁওখনৰ সৈতে সংযুক্ত ঘাইপথটো কেইবাঠাইতো ভঙা। অধিবাসীসকল পানী যোগান, মোবাইলৰ সুবিধা আদি বুনিয়াদী সুবিধাসমূহৰ পৰা বঞ্চিত। কৃষিকৰ্মৰ বাবে তেওঁলোকৰ ২খন ট্ৰেক্টৰ আছে। গাঁওখনত ২টা আৰ চি চি ঘৰ, প্ৰায় ৫০টা পকীঘৰ আৰু ১৪৫টামান কেঁচাঘৰ আছে। প্ৰায় ১৬০টা পৰিয়ালে প্ৰধানমন্ত্ৰী ৰোজগাৰ যোজনাৰ অধীনত ঘৰ লাভ কৰিছে।

শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সুবিধা ঃ

শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ নিচেই সামান্য সুবিধা আছে। ৰাজহুৱা পৰিবহণৰ ব্যৱস্থা নাই। ৰাইজে চাইকেলেৰে এঠাইৰ পৰা আন ঠাইলৈ যাব লাগে।

চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ

আৰক্ষী চকী, ৰাজহ কাৰ্যালয়, লাট কাৰ্যালয় আদি চৰকাৰী কাৰ্যালয়বোৰ গাঁৱৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত হোৱাৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে সময়ত নিয়মীয়া ৰাজহুৱা পৰিবহণৰ অভাৱত এইবিলাকৰ সুবিধাৰ পৰা বঞ্চিত হৈছে।

বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ঃ

বেংক, ডাকঘৰ আদি বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠানবোৰ গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। সেয়ে গাঁওবাসীয়ে এইবিলাকৰ যোগেদি ধনৰ লেনদেনৰ সুবিধা ল'ব পৰা নাই।

৩.৯ কৃষিজাত শস্য

গাঁওখনৰ মূল শস্যসমূহ এনেধৰণৰ—

খাৰিফ শস্য ঃ শালিধান

ৰবিশস্য ঃ শাক-পাচলি

অন্যান্য ঃ চাহ

গাঁওখনৰ সৰ্বাধিক পৰিয়াল শালিধানৰ দৰে শস্য উৎপাদনত জড়িত।

এই শস্যবোৰৰ উৎপাদন এনেধৰণৰ—

ক) ধান (শালি) ঃ উৎপাদন ১২০ কুইণ্টল; গড়ে ৯,০০০ কিলোগ্ৰাম/ হেক্টৰ

খ) ৰবি (শাক-পাচলি) ঃ উৎপাদন ১০০ কুইণ্টল; গড়ে ১,৫০০ কিলোগ্ৰাম/ হেক্টৰ

৩.১০ পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

পশুখাদ্যৰ বাবে গাঁওবাসী ওচৰৰ হাবি-বননিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। পশুখাদ্যৰ মূল উৎস হৈছে—

ক) শস্যৰ অৱশিষ্ট

খ) ঘাঁহ

৩.১১ বজাৰ

গাঁওখনৰ মূল বজাৰকেইখন হৈছে—

ক) গেলামালৰ দোকান ঃ ভিতৰত

খ) সাপ্তাহিক/তিনিদিনীয়া বজাৰ ঃ ৫ কিলোমিটাৰ দূৰৈৰ বেদেতীত

গ) মুখ্য বজাৰ ঃ ৫ কিলোমিটাৰ দূৰৈৰ বেদেতীত

৩.১২ পানীৰ উৎস

মূল পানীৰ উৎসসমূহ হৈছে—

ক) নলী নাদ ঃ ১৪০টা (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ বছৰজুৰি)

খ) কুঁৰা ঃ ৪টা (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ কম)

৩.১৩ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

গাঁওখনৰ শক্তিৰ উৎসসমূহ হৈছে—

ক) কাঠখৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ২০০; উৎস ঃ বস্তি আৰু হাবি

খ) কেৰাচিন ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ২০০; উৎস ঃ বজাৰ

গ) এল পি জি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ২০; উৎস ঃ বজাৰ

৩.১৪ আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি

সামাজিক গাঁথনি ঃ গাঁওখনৰ অধিবাসীসকল অসমীয়া অনুসূচিত জাতিৰ। তেওঁলোকৰ মাজত জাতিভেদ প্ৰথা আছে। সমাজখনত সামাজিক বিভাজন দেখা যায়। অৰ্থনৈতিক অৱস্থা উন্নত নহয়। মুখ্য জীৱিকা হৈছে মাছধৰা, কৃষি আৰু কিছুমান লোক (১৮০ মহিলা আৰু ১০০ পুৰুষ) ক্ষুদ্ৰ চাহ-বাগিচাসমূহত চাহপাত ছিঙা কামত জড়িত। বেছিভাগ পৰিয়ালৰে বছৰেকীয়া আয় ২৫,২০০ টকাৰ পৰা ৩৬,০০০ টকা।

৪ ঃ জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ ঃ

নিম্নোক্ত নিৰ্ণায়কসমূহক আগত ৰাখি এনেদৰে জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ কৰা হৈছে—

(ক) জীৱিকাৰ সম্পদ

(খ) জীৱিকাৰ পৰিৱেশ

(গ) সম্ভাব্য জীৱিকা গ্ৰহণত অগ্ৰাধিকাৰ

আন্তঃজাতিক উন্নয়নৰ বিনিয়োগ বিভাগ (DFDI- Department of Funding for International Development)ৰ পি আৰ এ অনুশীলনৰ আওতাত ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ জীৱিকাৰ বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ বৰ্তমানৰ জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰখন এনে ধৰণে নিৰ্ধাৰিত কৰিব পাৰি—

ক) মানৱ সম্পদ

ৰাংচালি অঞ্চলৰ শিক্ষানুষ্ঠান আৰু মানুহৰ দক্ষতা বিকাশৰ ওপৰতে ঘাইকৈ ইয়াৰ মানৱ সম্পদ নিৰ্ভৰশীল। এইক্ষেত্ৰত সাক্ষৰতা আৰু বৃত্তিধাৰী পাৰ্শ্বচিত্ৰই গাঁওখনৰ উন্নতিত বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে।

গাঁওখনৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ যথেষ্ট উন্নত, ৮৫ শতাংশ। দক্ষতাৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় অধিকসংখ্যকেই কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত দক্ষ আৰু ইয়েই তেওঁলোকৰ জীৱিকা। তাৰ উপৰি চিলাই, বাঁহ-বেতৰ কাম, বাঢ়ৈৰ কাম আদিত বৰ্তমান ভালেমান লোক পাৰদৰ্শী।

জীৱিকাৰ আৰু কিছুমান বিষয় হৈছে চাহ উৎপাদন (কেঁচা), মাছধৰা, দৈনিক হাজিৰা, ক্ষুদ্ৰ ব্যৱসায় আদি। ৰাংচালিৰ উপাৰ্জনক্ষম ব্যক্তি ৫৯ শতাংশ। এই হাৰ আৰু বৃদ্ধি হ'লে নিশ্চয়কৈ অঞ্চলটোৰ বিত্তীয় অৱস্থা আৰু উন্নত হ'ব।

খ) বস্তুগত সম্পদ

বস্তুগত সম্পদ বুলিলে এখন গাঁৱৰ সুগম বাট-পথ, পৰিবহণ ব্যৱস্থা, শিক্ষা আৰু শাসন ব্যৱস্থা, বজাৰ আদিৰ কথাকে সামৰা হয়, যি অঞ্চলটোৰ আন্তঃগাঁথনিৰ উন্নতিত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা প্ৰদান কৰে। এই বুনিয়াদী সা-সুবিধাখিনিৰ অবিহনে ভালেমান সমস্যাৰ উদয় হয়।

ৰাংচালি অঞ্চলৰ অন্তৰ্গত এখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু এখন মজলীয়া বিদ্যালয় আৰু ইয়াৰ পৰা ৩-৮ কিলোমিটাৰ দূৰৈত

এখন হাইস্কুল আছে। উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়লৈ ৰাংচালিৰ পৰা দূৰত্ব ক্ৰমান্বয়ে প্ৰায় ৮ আৰু ১০ কিলোমিটাৰ। উচ্চ শিক্ষা লাভৰ ইচ্ছা থকা কোনো এজন ব্যক্তিয়ে ইমানখিনি দূৰত্ব অতিক্ৰম কৰিবলগা হয়।

ৰাংচালি অঞ্চলৰ বাট-পথৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়।

ডাকঘৰ আৰু বেংক আদিৰ দৰে প্ৰয়োজনীয় প্ৰতিষ্ঠানবোৰ গাঁৱৰ পৰা ক্ৰমে ২ কিলোমিটাৰ আৰু ৫ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত অৱস্থিত। সেয়ে গাঁওবাসীয়ে এইবিলাকৰ যোগেদি ধনৰ লেনদেনৰ সুবিধা ল'ব পৰা নাই।

গ) প্ৰাকৃতিক মূলধন

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ কাষৰীয়া ৰাংচালিৰ অন্তৰ্গত প্ৰাকৃতিক মূলধন হৈছে বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ গছ-গছনি, জান-জুৰি আৰু আন আন প্ৰাকৃতিক সম্পদ। গঁড়, বনগাহৰি, ম'হ, শিয়াল, বিভিন্ন ধৰণৰ চৰাই আদি ইয়াত পোৱা যায়।

প্ৰায় ২০০ বিঘাজোৰা সাৰুৱা ভূমিভাগত বড়োখেতি, বিভিন্ন শাক-পাচলি, তেলজাতীয় শস্য উৎপন্ন হয়। গাঁওখনৰ উত্তৰে বৈ যোৱা ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীখন জীৱ-জন্তুৰ ব্যৱহাৰ আৰু মাছধৰাত ব্যৱহাৰ হয়।

ঘ) সামাজিক মূলধন

গাঁওবাসীৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানসমূহলৈ আগবঢ়োৱা অৰিহণাৰ ওপৰতে গাঁওখনৰ মুঠ সামাজিক স্থিতি নিৰ্ভৰশীল। ৰাংচালিত মহিলা সমিতি আৰু যুৱ সংঘৰ দৰে সামাজিক অনুষ্ঠান আছে। অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰই শিশু আৰু মহিলাৰ স্বাস্থ্যৰ যতন লয়। গাঁওবাসীয়ে নিজৰ উপাৰ্জনৰ উপৰি সামাজিক স্থিতি উন্নীতকৰণৰ বাবে ২০টা আত্মসহায়ক গোট গঠন কৰিছে। ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানৰ ভিতৰত গাঁওখনত ৪টা নামঘৰ আছে।

পঞ্চায়তে গাঁওখনৰ শাসন ব্যৱস্থা চলায়। গাঁওবুঢ়াই গাঁওখনৰ প্ৰতিনিধি গোটৰ সৈতে মিলি হাই-কাজিয়া নিষ্পত্তি কৰে।

ঙ) বিত্তীয় মূলধন

বিত্তীয় মূলধন বুলিলে বিভিন্ন বিত্তীয় অনুষ্ঠান আৰু সিবিলাকে প্ৰদান কৰা বিভিন্ন বিত্তীয় সা-সুবিধাৰ কথাকে বুজোৱা হয়। এনে অনুষ্ঠানৰ সেৱাৰ উপস্থিতি বা অনুপস্থিতিয়ে বিত্তীয় মূলধনত প্ৰভাৱ পেলায়। ৰাংচালিত যিহেতু বেংক আৰু ডাকঘৰটো গাঁৱৰ বাহিৰত অৱস্থিত, সেয়ে গাঁওবাসীৰ যথেষ্ট অসুবিধা হয়। গাঁওবাসীৰ ৫০জন লোকে ক্ষুদ্ৰ ঋণৰ সুবিধা উপভোগ কৰিছে আৰু তাৰে ১০জনে বেংকৰ পৰা ধন ধাৰে লৈছে। মহাত্মা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ আঁচনি, প্ৰধান মন্ত্ৰী গ্ৰামীণ আৱাস যোজনা আদিয়ে ১০০ দিনৰ নিয়োগ আৰু স্থায়ী গৃহৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। বিত্তীয় অনুষ্ঠানসমূহৰ পৰা পাব পৰা সম্ভাব্য সুবিধাসমূহৰ প্ৰতিও গাঁওবাসী সজাগ নহয়।

৪.২ জীৱিকা সম্পদৰ পঞ্চভূজ

গাঁওবাসীৰ বাবে বাহ্যিক দুৰ্যোগ বিশ্লেষণো জীৱিকা প্ৰসংগত প্ৰয়োজন। মেলেৰিয়া, ডিচেণ্ট্ৰি, জাপানিজ এনকেফেলাইটিছ আৰু বানপানী হ'ল মুখ্য দুৰ্যোগ, যিসমূহে গাঁওবাসীৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলাই আহিছে। এই ৰোগসমূহ আৰু বানপানীয়ে প্ৰধানতঃ জুন-আগষ্ট মাহত প্ৰভাৱ পেলায়। বৰ্ষাকালত কৃষি শস্য, মীনপালন আৰু পৰিয়ালসমূহ বানপানীৰ ফলত ক্ষতিগ্ৰস্ত হয়। অন্য দুৰ্যোগ যেনে পোকৰ আক্ৰমণে মাৰ্চ-এপ্ৰিল আৰু ছেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ মাহত জীৱন আৰু কৃষি শস্যৰ অনিষ্টসাধন কৰে। এই এলেকাটো হাতীৰ উপদ্ৰৱিত এলেকা আৰু হাতীয়ে কৃষি শস্যৰ লগতে ঘৰৰ সা-সম্পত্তিৰো অনিষ্টসাধন কৰে।

৪.৩ দুৰ্বলতা পৰিপ্ৰেক্ষিতত বিশ্লেষণ ঃ

গাঁওবাসীৰ অসুৰক্ষিত জীৱিকাই তেওঁলোকৰ জীৱনলৈ মাজে-সময়ে ভাবুকি কঢ়িয়াই আনে। গাঁওবাসী বানপানীৰ উপৰি বছৰটোৰ মাৰ্চৰ পৰা জুলাইলৈ আৰু মে'ৰ পৰা ছেপ্টেম্বৰ মাহলৈকে ডায়েৰিয়া, মেলেৰীয়া আদি মহামাৰীৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হয়। তদুপৰি, বনৰীয়া জন্তুৰ আক্ৰমণে মানুহ আৰু খেতি-বাতি, সা-সম্পত্তি আদিৰ নাশ কৰে। হাতী আৰু মানুহৰ সংঘাত অঞ্চলটোৰ এৰাব নোৱাৰা সমস্যা।

৪.৪ ঋতু অনুযায়ী কৃষিৰ দিনপঞ্জী

অনিশ্চিত বানপানী, জীৱ-জন্তুৰ আক্ৰমণ আদিৰ বাবে কেতিয়াবা আশাতীত শস্যৰ উৎপাদন পোৱা নাযায়।

জুনৰ পৰা নৱেম্বৰ মাহৰ ভিতৰত শালি ধানৰ খেতি হয়। গাঁওবাসীয়ে অক্টোবৰৰ পৰা এপ্ৰিলৰ ভিতৰত বিভিন্ন শাক-পাচলিৰ খেতি কৰে। কিছুমান লোকে এপ্ৰিলৰ পৰা ডিচেম্বৰলৈকে চাহ বাগিচাৰ বিভিন্ন কামত জড়িত হৈ থাকে। জুনৰ পৰা ছেপ্টেম্বৰ মাহলৈকে গাঁওখনক বানপানীয়ে ক্ষতি কৰে। এই সময়ছোৱাত গাঁওবাসী ভালেমান সমস্যাৰ মুখামুখি হয়। হাতীৰ দৰে বনৰীয়া জন্তুৰ সৈতে মানুহৰ সংঘাত হয়। মাৰ্চৰ পৰা জুলাইলৈকে মানুহৰ মাজত ডিচেণ্ট্ৰী আৰু মে’ৰ পৰা ছেপ্টেম্বৰ মাহলৈকে মেলেৰিয়াই দেখা দিয়ে। জুনৰ পৰা নৱেম্বৰ মাহলৈকে গাঁওখনত পোক-পৰুৱাৰ আক্ৰমণ বৃদ্ধি পায়।

ঋতু অনুযায়ী কৃষিৰ দিনপঞ্জী, ৰাংচালি ই ডি চি

<table>
<tr><th>মাহ</th><th>জানু</th><th>ফেব্ৰু</th><th>মাৰ্চ</th><th>এপ্ৰিল</th><th>মে’</th><th>জুন</th><th>জুলাই</th><th>আগষ্ট</th><th>ছেপ্টে</th><th>অক্টো</th><th>নৱে</th><th>ডিচে</th></tr>
<tr><td rowspan="3">শস্য</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="6">শালি ধান</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">ৰবি</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">ৰবি</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td colspan="9">চাহ</td></tr>
<tr><td rowspan="7">দুৰ্যোগ (বানপানী আৰু বন্য প্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ)</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="4">বানপানী</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="5">ডিচেণ্ট্ৰী</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="5">মেলেৰীয়া</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="6">পোকৰ আক্ৰমণ</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="12">হাতী</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">গৰাখহনীয়া</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

৫। বৰ্তমান পৰিকল্পনা আৰু কাৰ্যসূচী

এই অধ্যায় বিশেষ কিছুমান প্ৰয়োজনীয় আঁচনিৰ সৈতে জড়িত। ইয়াৰে শীৰ্ষত আছে ৰাজ্যখনৰ বন উন্নীতকৰণ আৰু বনৰীয়া জীৱ-জন্তুৰ সুৰক্ষা কাৰ্যকৰী সম্পৰ্কত কিছুমান কাৰ্যকৰী আঁচনি। জীৱ-জন্তুৰ ক্ষেত্ৰত, এই আঁচনিসমূহক ব্যৱস্থাপনা আঁচনি আৰু ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষণ আঁচনি আদি। ইয়াৰ উপৰি বন বিভাগৰ জৰিয়তে গাঁৱত প্ৰণয়ন কৰা জনজাতি উপ-আঁচনি, অনুসূচিত জাতি আঁচনি আদি উল্লেখযোগ্য। স্বাস্থ্য, শিক্ষা, শক্তি, জলসিঞ্চন আৰু জীৱিকা সম্পৰ্কীয় কাৰ্য সম্পৰ্কেও আন এলানি ভাগ আছে। মাজে-সময়ে এইবিলাক বিষয়তো গাঁৱত যোজনা আদি প্ৰণয়ন কৰা হয়।

১৯৯৮ চনত অসম যুটীয়া বন ব্যৱস্থাপনা নীতি বিয়পি পৰাৰ পিছত ২০০২ চনত যৌথ বন প্ৰবন্ধন সমিতি আৰু পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি গঠন হ’ল। ইয়াৰ আগতে যৌথ বন প্ৰবন্ধন বিষয়ক কিছুমান সুকীয়া কাৰ্যকৰী আঁচনি আছিল। তথাপিও ২০১৪ চনত প্ৰণয়ন হোৱা জাতীয় কাৰ্যকৰী আঁচনি ইংগিত, ২০১৪ শীৰ্ষক আঁচনিখনেহে উচিত মাত্ৰা প্ৰদান কৰিলে।

৫.১ ই ডি চিৰ চমু ইতিহাস ঃ

১৯৯৫-৯৬ চনত ভাৰত চৰকাৰে পঞ্চবাৰ্ষিক পাইলট প্ৰজেক্টৰ অধীনত বাক্সা ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প, পালমৌ ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প, ৰান্থাম্বোৰে ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প, গীৰ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান, পেন্স ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প, নাগাৰহ’ল ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প আৰু পেৰিয়াৰ ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্পকে ধৰি সাত ঠাইক দি ইণ্ডিয়া ইক’ ডেভেলপমেণ্ট প্ৰজেক্টৰ প্ৰকল্প আৰ্হি হিচাপে লৈ কাম আৰম্ভ কৰে। ভাৰতবৰ্ষত দি ইণ্ডিয়া ইক’ ডেভেলপমেণ্ট প্ৰজেক্ট এক উল্লেখযোগ্য আঁচনি। সমাজৰ বিভিন্ন সমালোচনাৰ সন্মুখীন হৈয়ো প্ৰথম অৱস্থাত কিছু ধীৰ গতি লোৱা সত্ত্বেও এক অভিলাষী আঁচনিৰে কাম কৰা এই আঁচনিয়ে সময়ত কিছুমান ব্যতিক্ৰমী সফলতাৰ মুখ দেখিলে। (ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প, ভাৰত, ২০০৪)।

বৰ্তমান পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অন্তৰ্গত পূব অসম বন্যপ্ৰাণী শাখা আৰু পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ আন ২৮টা পঞ্জীকৃত সদস্যৰ অধীনত নগাঁও বন্যপ্ৰাণী শাখা, কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প। পূব অসম বন্যপ্ৰাণী শাখা আৰু পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি আৰু নগাঁও বন্যপ্ৰাণী শাখাৰ অধীনত আৰু ৪০ আৰু ১০ পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি আছে। কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ দক্ষিণ আৰু উত্তৰ দিশৰ সীমামূৰীয়া গাঁওবোৰতো পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি গঠন কৰা হ’ব। প্ৰতিখন গাঁৱতে উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ বাবে আত্ম সহায়ক দল গঠন কৰা হ’ব। ৰাষ্ট্ৰীয় সেউজ নিগমৰ অধীনত থকা কাষৰীয়া গাঁৱৰ বিদ্যালয়সমূহৰ পৰিৱেশ-সংঘসমূহক প্ৰকৃতি-সংঘলৈ ৰূপান্তৰিত কৰা হ’ব। য’তেই পৰিৱেশ-সংঘসমূহ সক্ৰিয়তা কমি আহিছে, তেনে সংঘসমূহ উন্নয়নৰ বাবে

পদক্ষেপ লোৱা হ'ব। প্ৰকৃতি সংঘসমূহে গাঁওবাসীক পৰিৱেশ সম্পৰ্কে সজাগ আৰু শিক্ষিত কৰি তুলিবৰ বাবে প্ৰয়োজনত অনুষ্ঠান আদিও গঠন কৰিব।

গাঁৱৰ ক্ষুদ্ৰ আঁচনিৰ জৰিয়তে জীৱিকা ঃ

আৰ্থ-সামাজিক সমীক্ষাৰ ভিত্তিত গাঁও আৰু তাৰ চুবুৰীয়া অঞ্চলত বেচৰকাৰী অনুষ্ঠানৰ জৰিয়তে কিছুমান ক্ষুদ্ৰ আঁচনি লোৱা হৈছে। ইয়াৰ দ্বাৰা গাঁওবাসীৰ উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ বাবে কিছুমান বিশেষ কাম হাতত লোৱা হৈছে।

কাজিৰঙাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অধীনত হাতত লোৱা এনে কামবোৰ হ'ল—

* চোৰাং চিকাৰ আৰু অনৈতিক কাৰ্য ৰোধৰ বাবে কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান সমিতি আৰু জনসাধাৰণৰ মাজত এনে সু-সম্পৰ্ক স্থাপন কৰা।
* জাতীয় সম্পদ সংৰক্ষণৰ বাবে উদ্যান ব্যৱস্থাপনাৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি কৰা।
* কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ বিভিন্ন ঠাইত পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ উন্নয়ন আৰু পৰিসৰ বৃদ্ধিৰ বাবে আৰ্হি স্থাপন।

পৰিৱেশ-উন্নয়নৰ বাবে হাতত লোৱা অনুষ্ঠানৰ বিশেষ দিশ—

১) বিকল্প জীৱিকাৰ ব্যৱস্থা

২) জীয়াই থকা ব্যৱস্থাৰ উন্নীতকৰণ

৩) মানুহ আৰু জন্তুৰ সংঘাতৰ অৱসান

৪) ৰাইজৰ উন্নয়নৰ কাম

৫) পৰিৱেশ-পৰ্যটনৰ দ্বাৰা সংৰক্ষিত অঞ্চলত আঘাত নকৰা

৬) বনজ সম্পদৰ ওপৰত গাঁওবাসীক নিৰ্ভৰশীল কৰা

৭) বনজ সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰ

বিস্তৃত ৰূপত পৰিৱেশ উন্নীতকৰণ আঁচনি ঃ

১) পৰিৱেশ উন্নীতকৰণৰ সহায়ক হোৱাকৈ বিভিন্ন আঁচনি

২) গাঁৱৰ পৰিৱেশ উন্নীতকৰণৰ শক্তিশালী হোৱাকৈ উদ্যান ব্যৱস্থাপনাৰ ব্যৱস্থা কৰা

৩) সংৰক্ষিত অঞ্চলত বিকল্পিত জীৱিকা আৰু সম্পদৰ ব্যৱহাৰ, সংৰক্ষণ আৰু নিৰাপত্তাত উৎসাহ যোগোৱাকৈ পৰিৱেশ উন্নীতকৰণৰ কাৰ্য প্ৰণয়ন কৰা

    * গ্ৰাম্য ক্ষুদ্ৰ আঁচনিৰ জৰিয়তে জীৱিকা উন্নয়নত আগভাগ লোৱা
    * পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ জীৱিকা বিষয়ক বিষয়ত গুৰুত্ব
    * মানুহ আৰু জন্তুৰ সংঘাত ৰোধ
    * গ্ৰাম্য উন্নয়নমূলক কাৰ্য
    * মানৱ সম্পদ উন্নয়ন/ধাৰকত্ব গঢ়াৰ আঁচনি
    * পৰিৱেশ পৰ্যটনমূলক কাৰ্য

পৰ্যবেক্ষণ আৰু মূল্যায়ন

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পৰা পোৱা আনুমানিক আশ্বাস

১) গৰু চৰোৱা, বেদখল, বেআইনীভাৱে হাবিত অগ্নি সংযোগ আদিৰ দ্বাৰা সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ কোনো আবাসীয়ে ক্ষতি নকৰা

২) সংৰক্ষিত অঞ্চলত কোনো চোৰাং বেহা নোহোৱা

৩) দোষী আৰু দোষণীয় কাৰ্যৰ অৱসান ঘটাবৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ

৪) গাঁওখনৰ আগ্নেয়াস্ত্ৰসমূহৰ পঞ্জীয়ন কৰা

৫) পশুধনৰ ১০০ শতাংশ টীকাকৰণ কৰা

৬) পৰিৱেশ-পৰ্যটনৰ দ্বাৰা সংৰক্ষিত অঞ্চলত আঘাত নকৰা

৭) সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ ব্যৱস্থাপনাৰ সৈতে আন্তৰিক সম্পৰ্ক স্থাপন কৰা

ক্ষুদ্ৰ আঁচনি প্ৰণয়নৰ কৌশল ঃ

ক্ষুদ্ৰ আঁচনিৰ সৈতে সংযুক্ত ব্যক্তি, বেচৰকাৰী অনুষ্ঠান আৰু গাঁওবাসীয়ে আঁচনিৰ উন্নয়ন আৰু প্ৰণয়নৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰে। ক্ষুদ্ৰ আঁচনিত বিনিয়োগ, প্ৰশিক্ষণ আঁচনি আদি সম্পৰ্কত প্ৰয়োজনীয় দিহা থকা উচিত। কাষৰীয়া অঞ্চলসমূহত পৰিৱেশ-উন্নয়নৰ ব্যৱস্থা উল্লেখ থকা দৰকাৰ। সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ কাষৰীয়া অঞ্চলতো গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ কামবোৰ আন উন্নয়নমূলক কামৰ সমান্তৰালকৈ কৰা হয়। স্থানীয় বেচৰকাৰী অনুষ্ঠান, প্ৰতিষ্ঠান, বিশ্ববিদ্যালয় আদিয়ে এই কাম-কাজবোৰৰ খতিয়ান ৰাখিব পাৰে যাতে এই কাম-কাজবোৰ সঠিক পথেৰে পৰিচালিত হ'ব পাৰে।

৫.৩ ঃ বন বিভাগৰ অতীত পদক্ষেপসমূহ

৫.৪ ঃ আন বিভাগৰ আঁচনি

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান
পূব অসম বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, বোকাখাত

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

দ্বিতীয়- খণ্ড

৬। ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা (SWOT) আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

৬.১ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ

এখন গাঁৱৰ ক্ষুদ্ৰ আঁচনিৰ জৰিয়তে সম্পদৰ উপলভ্যতাৰ ভিত্তিত গাঁৱৰ উন্নয়ন আৰু বন উন্নয়ন কৰা হয়। ক্ষুদ্ৰ আঁচনিয়ে দ্বৈত ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে—

১) জীৱিকা উন্নত কৰা

২) জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰৰ ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰা

ভাৰতবৰ্ষত ক্ষুদ্ৰ আঁচনিৰ জৰিয়তে যুটীয়া বন ব্যৱস্থাপনাৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰত চৰকাৰে এক বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত ৰাজহুৱা কৰ্মীসকলৰ ভূমিকা মন কৰিবলগীয়া। এনে ক্ষুদ্ৰ আঁচনি প্ৰয়োগত গাঁও এখন একক। এনে আঁচনিৰ নথিয়ে বন-বিভাগৰ সৈতে স্থানীয় বনজ সম্পদৰ চাহিদা আৰু অনুষ্ঠানৰ কাৰ্যৰ সমতা স্থাপন কৰে। যুটীয়া বন ব্যৱস্থা, ২০০০ অনুযায়ী বন বিষয়া আৰু পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিয়ে সংৰক্ষিত অঞ্চলত এক ক্ষুদ্ৰ আঁচনি নিৰ্মাণ কৰিব লাগে। বন বিভাগৰ কাৰ্যকৰী গোটে পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ লগত সহযোগিতা কৰে। বৰ্তমানৰ ক্ষুদ্ৰ আঁচনিখন সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ মহিলা উভয় সদস্যৰ দ্বাৰা প্ৰণয়ন কৰা হৈছে। ৰাংচালিৰ ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধিৰ অধীনত ইয়াক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ইয়াৰ বিভিন্ন শিতানসমূহ এনে ধৰণৰ—

ক) ২০১৭ চনৰ এপ্ৰিল মাহত ৰাজহুৱা সভা অনুষ্ঠিত কৰি আঁচনি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হয়।

খ) সমাজৰ সৰ্বসাধাৰণ লোকৰ এই সম্পৰ্কত সজাগতা সম্পৰ্কত তথ্য আহৰণ কৰা

গ) সমজুৱাৰ আলোচনাৰ দ্বাৰা তথ্য সংগ্ৰহ

ঘ) সমজুৱাৰ অংশগ্ৰহণ সম্পৰ্কত এক খচৰা প্ৰস্তুত

ঙ) আৰ জি ভি এনৰ আঁচনি নীতিৰ ভিত্তিত এখন ক্ষুদ্ৰ আঁচনি যুগুত কৰা। এই নথি সম্পৰ্কত আলোচনা কৰি ২০০৭ চনৰ মে' মাহত চূড়ান্ত খচৰা প্ৰস্তুত কৰা হয়।

৬.২ চাহিদা মূল্যায়ন আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

সংৰক্ষিত গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ অনুশীলন, গ্ৰাম্য বিভাগ আৰু পৰিয়াল ভিত্তিক সমীক্ষাৰ লগতে দলগতভাৱে হোৱা আলোচনাৰ ভিত্তিত সম্পদৰ মূল্যাংকন, অৰ্হতাৰ মূল্যাংকন, জীৱিকাৰ সম্বলৰ নিৰ্ণয় আৰু অসুৰক্ষিত মূল্যাংকন কৰা হয়। পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ এই সমীক্ষাৰ ভিত্তিতেই কাৰ্যকৰী আঁচনি, গাঁও উন্নয়নৰ কৌশল আৰু বন উন্নয়নৰ আঁচনিৰ প্ৰাথমিকভাৱে অনুধাৱন কৰা হয়।

প্ৰশিক্ষণ প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ

ক) সামৰ্থ্য গঠন ঃ বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যতা, বতৰৰ সালসলনি, লিংগ বিচাৰ, বিত্তীয় বিষয়, পানী আৰু ভূমি সংৰক্ষণ, বান নিয়ন্ত্ৰণ আদি সম্পৰ্কত গাঁওবাসীৰ ধাৰক গঠনৰ বাবে নিয়মীয়া সজাগতা অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰা উচিত। ই গাঁৱৰ উন্নয়নতো সহায়ক।

খ) দক্ষতা উন্নয়ন ঃ জীৱিকা বিষয়ত দক্ষতা বা অৰ্হতা বিকাশৰ বাবে নিয়মীয়া পৰ্যালোচনা আৰু উন্নত সা-সঁজুলি, যন্ত্ৰপাতি আদি ব্যৱহাৰৰ বাবে উন্নত প্ৰশিক্ষণ আদিৰ ব্যৱস্থা কৰা।

ব্যৱধান বিশ্লেষণ ঃ

ক) দুৰ্বল আন্তঃগাঁথনি

খ) দুৰ্বল সংযোগ ব্যৱস্থা

গ) দুৰ্বল পানী অনাময় ব্যৱস্থা

ঘ) খোৱাপানী

ঙ) উপাৰ্জনৰ সুবিধাৰ অভাৱ

চ) বানপানী নিয়ন্ত্ৰণৰ উপায় নাই

ছ) হাতীৰ আক্ৰমণ ৰোধৰ বাবে কোনো বৈজ্ঞানিক উপায় নাই

৬.৩ সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা (SWOT) বিশ্লেষণ

সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলা সদস্যৰ অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে অংশগ্ৰহণমূলক পদ্ধতিৰে এছ ডব্লিউ অ' টি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

সবলতা

১) বয়নত পাৰম্পৰিকভাৱে দক্ষ

২) গাঁওবাসী ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ সৈতে ঘনিষ্ঠ আৰু মাছধৰাত দক্ষ

৩) সমগোত্ৰীয় বাসিন্দা

৪) ক্ষুদ্ৰ চাহ খেতিয়ক

৫) শীতকালত নদীৰ পাৰে পাৰে ৰঙালাও, উৰহী আদি স্থানীয় পাচলিৰ খেতি

৬) পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনা

দুৰ্বলতা

১) আধুনিক যন্ত্ৰপাতি ব্যৱহাৰৰ বাবে দক্ষতাৰ অভাৱ

২) আন্তঃগাঁথনি দুৰ্বল

৩) উচ্চ শিক্ষাৰ অভাৱ

৪) বেংক ঋণ লাভৰ অসুবিধা

৫) বজাৰ জ্ঞানৰ অভাৱ

৬) মজলীয়াভাৱে মদ্যপানৰ অভ্যাস

সুযোগ

১) জৈৱিক কৃষি পদ্ধতিৰে আধুনিক যন্ত্ৰপাতি ব্যৱহাৰ কৰি কৃষি কৰ্ম বিস্তাৰ কৰা

২) যুৱ উদ্যোগী

৩) মীনপালনৰ উন্নীতকৰণ

৪) উন্নত মানৰ বীজ ব্যৱহাৰ

৫) কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনত মূল্য আৰোপ

৬) বয়নৰ বিস্তাৰ

শংকা

১) জন্তুৰ আক্ৰমণ

২) বনৰীয়া জন্তুৰ চোৰাং বেহাৰ দৰে বেআইনী কাৰ্যৰ প্ৰতি গাঁওবাসীৰ সজাগতাৰ অভাৱ

৩) ভূমি খহনীয়া

৪) মানুহ আৰু জন্তুৰ সংঘাত

৬.৪ অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ন (PRA) অনুশীলন

গুৱাহাটীৰ আৰ জি ভি এনৰ দলে পশ্চিম শিঙিমাৰী গাঁৱত পি আৰ এ অনুশীলন কৰে। তাৰ বিৱৰণ এনেধৰণৰ ঃ

তাৰিখ ঃ ১০-০৪-২০১৭

স্থান ঃ প্ৰাথমিক স্কুল

উপস্থিতিৰ সংখ্যা ঃ ৮০

উপস্থিতি ঃ ই ডি চিৰ বিষয়াবৰ্গ, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মী-বিষয়া আদি। সজাগতা বৃদ্ধিৰ বাবে অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত। তাৰে মূল বিষয়সমূহ হ'ল—

অংশগ্ৰহণমূলক মেপিং আৰু মতামত আদান-প্ৰদানৰ পূৰ্বে গাঁও পৰ্যায়ত সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত কৰা হয়। সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কাৰ্যসূচীত সামৰি লোৱা বিষয়সমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) সহযোগৰ আঁচনি

খ) যন্ত্ৰপাতি আৰু বিধিৰ সহযোগ

গ) ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্ব আৰু ই ডি চি/ জে এফ এম চিৰ ভূমিকা

ঘ) পৰিৱেশ সম্পৰ্কীয় বিষয়

ঙ) জলবায়ু পৰিৱৰ্তন আৰু জলবায়ু ভিন্নতা

চ) পৰিৱেশতান্ত্ৰিক ভাৰসাম্যতা আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰৰ ব্যৱস্থাপনা (পৰম্পৰাগত আৰু বিজ্ঞানসন্মত)

ছ) স্থিতিশীল জীৱিকা গাঁথনি ফ্ৰেমৱৰ্ক

জ) জীৱিকা সম্পদ-পঞ্চভূজ আৰু সামাজিক মূলধনৰ গুৰুত্ব

ঝ) ক্লাষ্টাৰ গঠন আৰু আত্মসহায়ক গোট, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণ

ঞ) বিপণন আৰু মূল্য সংযোজন

ট) উন্নয়ন কাৰ্যসূচী আৰু পৰিৱেশ আৰু পৰিৱেশতান্ত্ৰিক ভাৰসাম্যতাৰ সৈতে ইয়াৰ সম্পৰ্ক

ঠ) লিংগ সম্পৰ্কীয় বিষয় আৰু লিংগ সমতা।

নিৰীক্ষণ ঃ আলোচনা আৰু পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত ৰাইজে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰে। তাত তলত উল্লিখিত কথাবোৰ উন্মোচিত হয়—

* জনসাধাৰণে ব্যক্ত কৰিছে যে প্ৰয়োজনীয় পুঁজি আৰু আঁচনিৰ অভাৱত বিগত কালত পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি সক্ৰিয় নাছিল।
* বিগত কালত পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ মাত্ৰ কেইটামানহে সজাগতা অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত হৈছিল।
* তেওঁলোকে ক্ষুদ্ৰ আঁচনিৰ শলাগ লয়।
* কিছুমান বেচৰকাৰী অনুষ্ঠানে পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিত উপস্থিত হয় যদিও তেওঁলোকে কেৱল তথ্যহে আহৰণ কৰে, কোনো ধৰণৰ উন্নয়মূলক কামত ভাগ লোৱা নাই।
* প্ৰথম অৱস্থাত এ পি বি এফ চিৰ অধীনৰ বেচৰকাৰী অনুষ্ঠানে জনসাধাৰণৰ মাজত সজাগতা বৃদ্ধিৰ বাবে কিছু আঁচনি লৈছিল যদিও ই ফলদায়ক নাছিল।
* পৰিৱেশ, বন আৰু কীটনাশক, পশুধন আদি বিষয়ত জনসাধাৰণৰ যথেষ্ট পাৰস্পৰিক জ্ঞান আছে।
* বতৰ বিজ্ঞান সম্পৰ্কেও জনসাধাৰণৰ যথেষ্ট জ্ঞান আছে। এই সম্পৰ্কে বৈজ্ঞানিকভাৱে জানিবলৈ তেওঁলোক আগ্ৰহী।
* জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণসমূহ হ্ৰাস কৰাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ নিজৰ নিজৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকাৰ বিষয়টো ৰাইজে উপলব্ধি কৰাটো দৃষ্টিগোচৰ হৈছে। নিকটৱৰ্তী বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত নিজৰ ভূমিকা আৰু স্বতঃপ্ৰণোদিতভাৱে কামত আগবাঢ়ি অহা আৰু এই বনাঞ্চল যে নিজৰেই এই উপলব্ধিও ৰাইজৰ মাজত পৰিলক্ষিত হৈছে।

সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা মূল্যায়ন ঃ পি আৰ এ অনুশীলনত গুৰুত্ব, গাঁৱৰ ৰাইজ, ই ডি চিৰ সদস্য, বনকৰ্মী আৰু সংশ্লিষ্টসকলৰ সৈতে আলোচনাৰ ভিত্তিত ই ডি চিৰ বাবে গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। মানুহৰ চাহিদা দুভাগত ভগাব পাৰি—

১) গাঁথনিগত চাহিদা

২) গাঁথনি বহিৰ্ভূত চাহিদা

এই চাহিদাবোৰক হ্ৰস্বম্যাদী আৰু দীৰ্ঘম্যাদী হিচাপে ভগাব পাৰি। ৰাইজৰ চাহিদাৰ সবিশেষ গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনাত দিয়া হৈছে।

ৰাইজৰ গাঁথনিগত প্ৰয়োজনৰ লগত জীৱিকাৰ উৎকৰ্ষসাধনৰ প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ সম্পৰ্ক আছে। এইবোৰৰ ভিতৰত আছে

পথ, বিদ্যালয়গৃহ, স্বাস্থ্যসেৱা, খোৱাপানী যোগান, পানীৰ টেংকী, কুঁৱা আদি। লগতে শৌচাগাৰ নিৰ্মাণ, ৰাজহুৱা সভাগৃহ নিৰ্মাণ, প্ৰশিক্ষণ গৃহ নিৰ্মাণ, বজাৰ গৃহ নিৰ্মাণ আদি বিষয়ো জড়িত আছে।

গাঁথনি বহিৰ্ভূত চাহিদাসমূহ হৈছে— দক্ষতা প্ৰশিক্ষণ, পশু চিকিৎসা সেৱা, স্বাস্থ্য সেৱা, ভ্ৰাম্যমাণ চিকিৎসকৰ দল, গাঁৱৰ বিদ্যালয়ত শিক্ষকৰ আৱশ্যকতা, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণৰ বাবে প্ৰশিক্ষণৰ জৰিয়তে সজাগতা সৃষ্টি, আত্মসহায়ক আৰু ক্লাষ্টাৰ গোট গঠন, কেঁচামালৰ ব্যৱস্থা, গাঁৱৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ আৰু উন্নয়নৰ নিধি/ই ডি চিৰ বাবে সমূহীয়া নিধি, পৰম্পৰাগত উৎপাদিত সামগ্ৰীত মূল্য সংযোজন আৰু বিপণন সংযোগ আদি। যুটীয়া বন পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত সম্প্ৰদায়ৰ অংশগ্ৰহণমূলক প্ৰকল্পৰ স্থানসমূহ, হস্তশিল্প গাঁও আদিত শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ লগতে বিভিন্ন মেলা আৰু বাণিজ্য মেলাত অংশগ্ৰহণ কৰাটোও প্ৰয়োজন।

৭। গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ৰাজহুৱা কৰ্মীৰ লগতে পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সদস্যসকলৰ আলোচনাৰ জৰিয়তে গাঁও উন্নয়নৰ বাবে হ্ৰস্বম্যাদী আৰু দীৰ্ঘম্যাদী আঁচনি গ্ৰহণ কৰা হয়। সেই অনুসৰি গ্ৰহণ কৰা উপায়সমূহ এনেধৰণৰ—

(ক) জনসাধাৰণৰ যিহেতু মাছধৰা পাৰম্পৰিক কৌশলত অভিজ্ঞ; গতিকে ৰাজহুৱা কৰ্মীসকলে মীন বিভাগৰ সৈতে মিলি এই বিষয়ৰ বিভিন্ন যোজনা উপলব্ধ কৰিব পাৰে।

(খ) প্ৰশিক্ষণ আৰু সভা আদি অনুষ্ঠিত কৰিবৰ বাবে ৰাজহুৱা ভৱনৰ ব্যৱস্থা কৰা। উপযুক্ত খোৱাপানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন কৰা।

(গ) কৃষি যিহেতু অঞ্চলটোৰ মূল জীৱিকা; গতিকে উন্নত সা-সঁজুলি, যন্ত্ৰপাতি, উন্নতমানৰ বীজ আদিৰ যোগান ধৰা।

(ঘ) ভাৰতীয় চাহ বোৰ্ড/টোকোলাই গৱেষণা কেন্দ্ৰ/অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ চাহ বিজ্ঞান শাখা আদিত চাহ খেতিয়কসকলৰ নাম পঞ্জীয়ন কৰা। ফলত এই সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন প্ৰশিক্ষণ, কাৰিকৰী বিষয়, ৰেহাই হাৰ আদি সম্পৰ্কত খেতিয়কসকলৰ সহায় হ'ব।

(ঙ) বয়ন, চিলাই আদি বিকল্প জীৱিকা হিচাপে ল'ব পৰাকৈ এইবিলাকৰ অৰ্হতা উন্নীতকৰণৰ অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰা।

৭.১ ঃ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ স্থান

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অধীনত আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন আৰু অৰ্হতা বিকাশ দুয়োটা বিষয়েই ওতপ্ৰোতভাৱে জড়িত।

স্থানাংক	কাৰ্যসূচী	বিৱৰণ	বাজেট
১	মীনপালন আঁচনি	গাঁওবাসী মীনপালনৰ সৈতে অভিজ্ঞ হোৱা বাবে ৰাজহুৱা ভূমিৰ ৪ ডোখৰ ফিছাৰীৰ বাবে আবণ্টন কৰা হৈছে।	১৮,০০,০০০.০০
২	পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যালয়তে প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ, ৰাজহুৱা ভৱন য'ত টয়লেট আৰু খোৱাপানীৰ ব্যৱস্থা থাকিব	ৰাংচালি জুৰীয়া নামঘৰৰ কাষত উপ সভাপতি শ্ৰীজীৱন দাসে ২ কঠা মাটি দান কৰিছে।	৮,০০,০০০.০০
৩	টেণ্ট হাউছ	পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যালয়ৰে একাংশ বাছন-বৰ্তন আৰু জেনেৰেটৰ ছেটৰ সৈতে টেণ্ট হাউছ হিচাপে ভাৰাত দি অৰ্থ সংগ্ৰহ কৰা	২,৫০,০০০.০০
		মুঠ	২৮,৫০,০০০.০০

Divisional Forest Officer
-cum-FIU APFBC Society

৮। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সদস্য আৰু আৰ জি ভি এনৰ সহযোগত পি আৰ এৰ অনুশীলন আৰু আৰ্থ-সামাজিক সমীক্ষা অনুসৰি কাষৰীয়া গাঁও আৰু বনাঞ্চলৰ উন্নতিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ আঁচনি যুগুত কৰা হয়। সেইমতে ভিন্ন উপাৰ্জনৰ গোটসমূহ নিৰ্ণয় কৰা হয়। মীনপালন, খেতি-বাতি, পশুপালন, হাঁহ-কুকুৰা পালন, কাঠফুলাৰ খেতি, কুটীৰ শিল্প, নাৰ্ছাৰী, টেইলৰিং, বাঁহ-বেতৰ কাম, কাঠমিস্ত্ৰীৰ কাম, ধূপ তৈয়াৰ, মমবাতি তৈয়াৰ, আচাৰ প্ৰস্তুত আদি বৃত্তিবোৰ চিনাক্তকৰণ। এইবিলাকৰ পেকেজিং, বটলিং, লেবেলিং আদিত মূল্য আৰোপ। ভেন বজাৰ নামৰ এক বিপণন কেন্দ্ৰৰ যোগেদি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ এই উৎপাদিত দ্ৰব্যবোৰ বিক্ৰী আৰু প্ৰদৰ্শনৰ ব্যৱস্থা কৰা।

৮.১ ঃ স্থানাংক

জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক

* বয়ন
* খেতি-বাতি
* মীনপালন
* কাঠমিস্ত্ৰীৰ কাম
* দৰ্জীৰ কাম
* চাহখেতি
* ইলেক্ট্ৰিচিয়ান
* কম্পিউটাৰ পৰিচালনা

৮.২ জীৱিকাৰ সুযোগ

জীৱিকাৰ সুযোগসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে চিনাক্ত কৰিব পাৰি—

* কৃষি আৰু উদ্যানশস্য
* বয়ন
* পশুপালন
* কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন
* দক্ষতা উন্নয়ন
* ঋণ সুবিধা

৮.৩ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ

ক) বানপানী

খ) বজাৰৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন দুৰ্বল

গ) জন্তু আৰু পোক-পৰুৱাৰ আক্ৰমণ

সুবিধাসমূহ ঃ

ক) ৰবিশস্যৰ বাবে সুবিধাজনক স্থান

খ) কৃষিশস্যৰ বাণিজ্যিকৰণ

গ) চাহখেতি

ঘ) জৈৱিক খেতি

৮.৪ **পশুধন**

প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ

ক) ৰোগ

খ) পশু চিকিৎসা সুবিধাৰ অভাৱ

গ) চৰণীয়া পথাৰৰ অভাৱ

সুবিধাসমূহ

ক) দুগ্ধ পাম

খ) কুকুৰা পালন

৮.৫ **কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন** (Non Timber Forest Produce) **ৰ সম্ভাৱনীয়তা**

প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ

ক) প্ৰক্ৰিয়াকৰণ গোটৰ অভাৱ

খ) কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন সম্পৰ্কে জনসাধাৰণ জ্ঞানৰ অভাৱ

গ) নিম্নমানৰ কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন

সুবিধাসমূহ

ক) বাণিজ্যিকীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা ফলৰ ব্যৱহাৰ আৰু মূল্য আৰোপ

খ) কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন সংৰক্ষণৰ বাবে সজাগতা

গ) উপাৰ্জন বৃদ্ধিত গুৰুত্ব

৮.৬ **বিশেষ দক্ষতা**

প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ

ক) পৰম্পৰাগত দক্ষতা

খ) প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰৰ অভাৱ

গ) আধুনিক প্ৰযুক্তি সম্পৰ্কত জ্ঞানৰ অভাৱ

সুবিধাসমূহ ঃ

ক) বয়ন শিল্পৰ বিস্তাৰ

খ) ৰেচম শিল্প

গ) কাঠৰ কাম

ঘ) চিলাই

৮.৭ **ঋণৰ সুবিধা**

প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ

ক) বেংক ঋণ সহজে উপলব্ধ নোহোৱা

খ)   যাতায়াত ব্যৱস্থা দুৰ্বল

গ)   চৰকাৰী আঁচনি সম্পৰ্কে জনসাধাৰণৰ সজাগতাৰ অভাৱ

সুবিধাসমূহ

ক)   আত্মসহায়ক গোট স্থাপনৰ প্ৰতি মনোযোগ

খ)   ক্ষুদ্ৰ আঁচনিৰ প্ৰতি সজাগতা

গ)   অস্থায়ী ঋণৰ বাবে চৰকাৰী আঁচনি গ্ৰহণ

৮.৮ কৌশলগত হস্তক্ষেপ

নিম্নোক্ত জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে ওপৰত সাৰাংশ কৰা পৰামৰ্শমূলক কৰ্মসূচীসমূহক কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি ঃ

ক)   উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণৰ দ্বাৰা বয়নশিল্পৰ বিস্তাৰ

খ)   বাঁহৰ কাম

গ)   উপযুক্ত বজাৰ ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা চিলাই আৰু হস্তশিল্পজাত সামগ্ৰীৰ বিস্তাৰ

ঘ)   বিজ্ঞানসন্মত প্ৰণালীৰ দ্বাৰা দুগ্ধ পাম উন্নীতকৰণ

ঙ)   উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ আৰু বিজ্ঞানসন্মত প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰ কৰি চাহখেতিৰ উন্নতি

চ)   বাণিজ্যিকীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা ফলৰ ব্যৱহাৰ আৰু মূল্য আৰোপ

ছ)   ক্ষুদ্ৰ আঁচনি আৰু চৰকাৰী আঁচনি সম্পৰ্কে জনসাধাৰণৰ সজাগতা

৮.৯ উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজ

গাঁওখনত উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ বাবে নিম্নোক্ত কাৰ্যসূচীৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে ঃ

১)   বয়নশিল্প

২)   চিলাই

৩)   চাহ উৎপাদন

৪)   কৃষি আৰু উদ্যানশস্য

৫)   বাঁহ-বেতৰ কাম

৮.১০ আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যসূচী

গাঁওখনৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ গ্ৰহণ কৰিবলৈ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে—

১)   বয়ন

২)   ক্ষুদ্ৰ ঋণৰ ব্যৱস্থা

৩)   বাঁহশিল্প

৪)   হস্তশিল্প

৫)   চিলাই আৰু এম্ব্ৰইডাৰী

৮.১১ শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ (Exposure Trips)

শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ বাবে তলৰ পৰিকল্পনাসমূহ কৰা হৈছে—

১) উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল আৰু ভাৰতৰ অন্য ৰাজ্যৰ নিৰ্দশনমূলক কাম/পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ পৰিকল্পনা গ্ৰহণ

২) ট্ৰাইফেড (TRIFED)ৰ দ্বাৰা আয়োজিত বিভিন্ন প্ৰদৰ্শনী আৰু 'সৰস' (SARAS)ৰ দৰে মেলা আদিত অংশগ্ৰহণ

৩) বাঁহশিল্প, হস্তশিল্প / আচবাব তৈয়াৰীৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণৰ বাবে নিকটৱৰ্তী দেশসমূহলৈ ভ্ৰমণ।

৮.১২ সংপৃক্তকৰণ

পৰিকল্পিত পদক্ষেপসমূহ ভাৰত চৰকাৰৰ তলত উল্লিখিত আঁচনিসমূহেৰে সংপৃক্ত কৰিব পাৰি ঃ

ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰামাঞ্চলত নিয়োগৰ কাৰণে

খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে।

গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঞ্চন যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) — জন বিভাজিকাৰ উন্নয়নসহ জলসিঞ্চনৰ বাবে

ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission)

ঙ) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি (Skills Development Schemes)

চ) প্ৰধানমন্ত্ৰী উজ্জ্বলা যোজনা (Prime Minister Ujjwala Yojana)

ছ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ স্বাস্থ্য অভিযান (NRHM)

জ) ৰাষ্ট্ৰীয় বাঁহ মিছন (অভিযান) (Bamboo Mission)

ঝ) উপযুক্ত হিচাপে বিবেচিত গাঁও উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ বাবে অন্যান্য আঁচনি।

ওপৰত উল্লেখ কৰা সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহক সহায় কৰাৰ উপৰি ৰূপায়ণৰ পিছৰ পৰ্যায়ৰ পৰিকল্পিত কাম-কাজতো সহায় কৰিব।

৯। ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

বন উন্নতকৰণ আঁচনিৰ অধীন হিচাপে অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপৰ অনুশীলনীৰ অন্তৰ্গত গাঁওভিত্তিক ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ ক্ষুদ্ৰ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই আঁচনিৰ উদ্দেশ্য হৈছে বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ লগতে জীৱিকা উন্নত কৰা।

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ বিষয়ে এনেদৰে আলোচনা কৰা হয়—

ক) পূৰ্বতে বনগাঁও ব্যৱস্থাপনা

পূৰ্বতে বনগাঁও ব্যৱস্থাপনা নাছিল, মূলতঃ পৰম্পৰাগত পদ্ধতি আছিল।

খ) ঘৰুৱা ব্যৱহাৰত বনজ সম্পদ

স্থানীয় লোকসকলে ঘৰুৱা ব্যৱহাৰত বনজ সম্পদৰ ওপৰত এনেদৰে নিৰ্ভৰশীল—

তালিকা ১ (ক) ঃ ৰাংচালি ই ডি চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালে ঘৰুৱা চাহিদা অনুসৰি ব্যৱহাৰ কৰা বনজ সামগ্ৰী

বনজ সাম্পদৰ নাম	**বৰ্তমান কেনেকৈ পূৰণ কৰা হৈছে**	**উৎস**
কাঠখৰি	বস্তি/বজাৰ আৰু বনাঞ্চল	বস্তি/বজাৰ আৰু বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বস্তি আৰু বজাৰ	বস্তি আৰু বজাৰ
সা-সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	বস্তি/বজাৰ	বস্তি/বজাৰ
খুঁটা / বাঁহ	বস্তি আৰু বজাৰ	বস্তি আৰু বজাৰ
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	বস্তি/বজাৰ	বস্তি/বজাৰ
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (খেৰ, ঘাঁহ, ঝাড়ু ইত্যাদি)	বস্তি আৰু বজাৰ	বস্তি আৰু বজাৰ
অন্যান্য (মাছ)	বস্তি আৰু বজাৰ	বস্তি আৰু বজাৰ

উৎস ঃ বন বিষয়া আৰু স্থানীয় বাসিন্দাৰ সৈতে আলোচনা

তালিকা— ১ (খ) ঃ বন উৎপাদনৰ মুঠ ঘৰুৱা চাহিদা— ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পৰিয়ালসমূহৰ

বনজ সামগ্ৰীৰ নাম	পৰিয়াল অনুসৰি প্ৰয়োজন (বছৰেকত)	বজাৰ মূল্য
কাঠখৰি	১৪৬০০০০	
ঘৰৰ বাবে কাঠ		
সৰু কাঠ		
বাঁহ-বেত		
পশু খাদ্য	২১৯০০০০	
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন, খেৰ		
অন্যান্য (মাছ)	৩৬০০০	

৯.২ বন সুৰক্ষা বিষয়

৯.২.১ সুৰক্ষা সমস্যা

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে গ্ৰহণ কৰা বন সুৰক্ষা বিষয়সমূহ তলত আলোচনা কৰা হৈছে—

তালিকা— ২ ঃ ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সুৰক্ষা সমস্যা

সমস্যাৰ প্ৰকাৰ	**প্ৰাসংগিকতা (হয়/নহয়)**	**গুৰুত্ব (হয়/ নহয়)**
চৰণীয়া পথাৰ— স্থানীয় জন্তু	হয়	নহয়
বেআইনীভাৱে মাছধৰা	হয়	নহয়
চৰণীয়া পথাৰ— অন্য অঞ্চলৰ জন্তু	নহয়	
চোৰাংকৈ কাঠ কটা	নহয়	

কাঠৰ চোৰাং বেহা	নহয়	
আকস্মিক বনজুই	নহয়	
বনভূমিত বেদখল	নহয়	
অন্যান্য	—	—

উৎস ঃ বন বিষয়া আৰু স্থানীয় বাসিন্দাৰ সৈতে আলোচনা

এইটো দেখা গ'ল যে উপৰোক্ত ই ডি চিটোৱে বন সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত সন্মুখীন হোৱা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ কাৰণসমূহ হ'ল—

ক) চাৰণ— স্থানীয় জন্তু

খ) অবৈধভাৱে মাছধৰা

৯.২.২ ঃ বনাঞ্চল ধ্বংসৰ কাৰণসমূহ

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ জনসাধাৰণৰ সজাগতাৰ অভাৱ আৰু চৰণীয়া পথাৰ নোহোৱাৰ বাবে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰপাৰে, কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ ষষ্ঠ সংযোজন, গৰু চৰোৱা আৰু বেআইনীভাৱে মাছধৰা কাৰ্য চলি আছে। মাছধৰাটো পৰম্পৰাগতভাৱে অন্যতম জীৱিকা হিচাপে পৰিগণিত হোৱা বাবে এই দিশত কোনো চৰ্চা কৰা নহয়।

৯.৩ ঃ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ উপাদান

৯.৩.১ ঃ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সিদ্ধান্তমৰ্মে গঁড়ৰ খৰ্গৰ চোৰাং চিকাৰ ৰোধ, নাৰ্ছাৰী স্থাপন, মানুহ আৰু জন্তুৰ সংঘাত, গাঁৱত চৰণীয়া পথাৰ উন্নয়ন আদি দিশত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে।

৯.৩.২ ঃ সংৰক্ষণ আঁচনি/গঁড়ৰ খৰ্গৰ চোৰাং চিকাৰ ৰোধ আৰু শিহুৰ সংৰক্ষণ আঁচনি

বন্যপ্ৰাণী আৰু বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আঁচনিৰ অধীনত গঁড়ৰ খৰ্গৰ চোৰাং চিকাৰ ৰোধ আৰু শিহু আৰু স্থানীয় জলজ উদ্ভিদ, জন্তু আদিৰ সংৰক্ষণ আঁচনি লোৱা হৈছে। পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিৰি কৰ্মীৰ গঁড়ৰ খৰ্গৰ চোৰাং চিকাৰ আৰু বেআইনীভাৱে মাছধৰা কাৰ্যৰ শেহতীয়া তথ্য থাকে।

বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ সংৰক্ষণৰ বাবে নিম্নোক্ত বিষয়সমূহ আলোচনা কৰা হয়। বন বিভাগে স্থানীয় যুৱকৰ মাজৰ পৰা পহৰাদাৰী দল নিযুক্ত কৰিব পাৰে। তেওঁলোকক টৰ্চ, বেটাৰী আদিৰ যোগান ধৰিব লাগিব। তথাপিও আৰু কিছুমান বিষয় জৰুৰী—

(১) প্ৰশিক্ষণ আৰু কৌশল

(২) বিজ্ঞানসন্মত প্ৰণালীৰ অভাৱ

ওপৰৰ পৰ্যবেক্ষণৰ পৰা তলৰ বিষয়সমূহ দিয়া হ'ল—

(১) পহৰাদাৰী দলটোক অন্ততঃ এক নিম্নমানৰ মজুৰি/মাননী

(২) পহৰাদাৰী দলটোক গাঁৱৰ ভি ডি পিৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা

(৩) পহৰাদাৰী দলটোৰ সদস্যসকলক বুটজোতা, ৰেইনকোট, টৰ্চ, বেটাৰী আদিৰ যোগান

(৪) স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ বাবে নিয়মিতভাৱে প্ৰশিক্ষণ আৰু উদগনিমূলক শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰিব লাগিব।

(৫) প্ৰতিমাহে পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ দ্বাৰা পহৰাদাৰী দলটোৰ কাম-কাজ নিৰীক্ষণ

বন সুৰক্ষা ঃ

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সমীক্ষাৰ পৰা জানিব পৰা গৈছে যে গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ দৈনিক প্ৰয়োজনীয় কাঠখৰি, কাঠ আদিৰ বাবে অভয়াৰণ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়। কিন্তু সেউজ গৃহ গেছ হ্ৰাস কৰি চাহিদা পূৰণৰ বাবে—

(১) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে ৰাইজৰ মাজত সজাগতা সৃষ্টি কৰি উপযুক্ত অনাময় ব্যৱস্থাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰিব লাগিব।

(২) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অধীনৰ ঘৰবোৰত জৈৱ-গেছ, সৌৰ চুলা, এল পি জি আদি বিকল্প উন্ধনৰ ব্যৱস্থা কৰা।

(৩) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অধীনৰ ঘৰবোৰত পোহৰৰ ব্যৱস্থা হিচাপে সৌৰ/বতাহ/বৰ্ণসংকৰ সমীকৰণ আদি বিকল্প শক্তিৰ ব্যৱস্থা কৰা।

(৪) চৰণীয়াী পথাৰত জন্তুৰ সংখ্যা ক্ৰামান্বয়ে কমাই অনা।

(৫) বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ বিধি, ১৯৭২ৰ অধীনত পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে ৰাইজৰ মাজত সজাগতা সৃষ্টি কৰা আৰু যিকোনো হিংসাত্মক কাৰ্য হ'লে শীঘ্ৰে সংশ্লিষ্ট বিভাগত খবৰ দিয়া।

(৬) কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত বেআইনীভাৱে মাছধৰা কাৰ্য ৰোধৰ বাবে পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে চোকা দৃষ্টি ৰাখিব লাগিব।

বসতিস্থান উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান ঘাইকৈ এশিঙীয়া গঁড়ৰ বাবেই বিখ্যাত। তদুপৰি, ইয়াত আন ধৰণৰ অনেক বনৰীয়া জন্তু যেনে বনৰীয়া ম'হ, বনগাহৰি, নানা ধৰণৰ চৰাই আদি যথেষ্ট পৰিমাণে পোৱা যায়। পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে উদ্যানখনৰ আৱাসীৰ উন্নয়নৰ বাবে নিম্নোক্ত কামবোৰ কৰিব পাৰে—

(১) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কৰ্মীয়ে ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনৰ ভিতৰত গৰু চৰোৱা আৰু পৰম্পৰাগতভাৱে মাছধৰা সম্পূৰ্ণ বন্ধ কৰিব লাগে।

(২) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কৰ্মীয়ে বনাঞ্চল পৰিষ্কাৰ আৰু নিৰণিৰ বাবে সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষৰ ওচৰ চাপিব লাগে।

নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

বনানিকৰণৰ বাহিৰে নাৰ্ছাৰী হৈছে জীৱন নিৰ্বাহৰ এক উৎকৃষ্ট পন্থা। ইয়াৰ বাবে ল'বলগীয়া পদক্ষেপ এনেধৰণৰ ঃ

১) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে পলিপেক বা উন্মুক্ত ভূমিত নাৰ্ছাৰী স্থাপন কৰিব পাৰে।

২) চুবুৰীয়া অঞ্চলত প্ৰতিটো পুলি ৫-৮ টকাকৈ আৰু দূৰৈৰ ঠাইত অলপ বেছি দামত বেচিব পাৰে।

৩) ফলৰ গছ, ঔষধি গছ আৰু সুকাঠী গছৰ পুলিৰে নাৰ্ছাৰী স্থাপন কৰিব পাৰে।

আৰ্দ্ৰভূমি সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা ঃ

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখন জলাহভূমি আৰু বিভিন্ন গছ-গছনি, জীৱ-জন্তুৰে পৰিৱেশতন্ত্ৰৰ এক উৎকৃষ্ট উদাহৰণ। উদ্যানখন ঘাইকৈ এশিঙীয়া গঁড় আৰু বনৰীয়া ম'হৰ ৰম্যভূমি। তদুপৰি, ই প্ৰব্ৰজনকাৰী আৰু ভালেমান বিলুপ্তপ্ৰায় পক্ষীৰো বিচৰণ ক্ষেত্ৰ।

কিন্তু এই জলাহভূমি ক্ৰমান্বয়ে নানান ভাবুকিৰ সন্মুখীন হৈছে। যেনে জলাহভূমিৰ আকাৰ লাহে লাহে কমি আহিছে, ইয়াৰ তলিখনত গেদ পৰি পানীৰ পৰিমাণ কমি আহিছে আৰু পুনি আদি জলজ উদ্ভিদে চানি ধৰিছে।

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনৰ এই জলাহভূমি সংৰক্ষণৰ বাবে নিম্নোক্ত উপায় অৱলম্বন কৰিব পাৰি—

(১) গাঁৱৰ জলাহভূমিসমূহৰ গেদ আঁতৰোৱা

(২) গাঁৱৰ জলাহভূমিৰ পৰা কেৱল স্থানীয় মাছহে ধৰা

(৩) জলসিঞ্চনৰ বাবে ফিছকাৰী ব্যৱহাৰ কৰা

(৪) কম পানীৰ প্ৰয়োজন হোৱা শস্য ৰোপণ

(৫) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে উদ্যানখনৰ ভিতৰত কোনো ধৰণৰ মাছধৰা নিষিদ্ধ কৰা

(৬) পৰিৱেশতন্ত্ৰত জলাহভূমিৰ ভূমিকা সম্পৰ্কীয় তথ্য বাহিৰ কৰা

মানুহ-বন্যপ্ৰাণীৰ সংঘাত হ্ৰাসৰ পৰিকল্পনা ঃ

হাতী, গঁড়, বনৰীয়া ম'হ, বনগাহৰি আদিৰ সৈতে মানুহৰ সংঘাত সাধাৰণ কথা। বনৰীয়া জন্তুৰে হোৱা সংঘাতৰ ফলত মানুহৰ জীৱন আৰু সম্পত্তি ধ্বংস হয়। মানুহ আৰু জন্তুৰ সংঘাত ৰোধৰ বাবে নিম্নোক্ত উপায়সমূহ অৱলম্বন কৰিব পাৰি—

(১) বন বিভাগে বনৰীয়া জন্তুৰ গতি-বিধি নিৰীক্ষণৰ বাবে সৰু টঙীঘৰ বা পহৰা চকী সাজি দিব পাৰে।

(২) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে সংঘাত ৰোধকাৰী গোট নিয়োগ কৰিব পাৰে।

(৩) সংঘাত ৰোধকাৰী গোটক টৰ্চ আৰু চাৰ্জ লাইট, ফটকা আৰু কেৰাচিন আদিৰ যোগান ধৰা।

(৪) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে সংঘাত ৰোধকাৰী গোটৰ গতি-বিধি নিৰীক্ষণ কৰা।

(৫) সকলো শস্যৰে বীমাকৰণ।

(৬) প্ৰধানমন্ত্ৰী বীমা যোজনাৰ অধীনত প্ৰতিজন ব্যক্তিৰে বীমাকৰণ।

(৭) বন বিভাগে ক্ষতিপূৰণৰ ব্যৱস্থা কৰা।

(৮) ক্ষতিপূৰণৰ লাভৰ ব্যৱস্থা সৰলীকৰণ কৰা যাতে ক্ষতিগ্ৰস্ত পৰিয়াল লাভৱান হয়।

(৯) ক্ষতিৰ বুজ দিবলৈ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সভাপতিৰ চাৰ্টিফিকেটখনেই যথেষ্ট।

চৰণীয়া স্থানৰ পৰিকল্পনা ঃ

পশ্চিম শিঙিমাৰী বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য গৰু-ম'হ চৰোৱাৰ বাবে উচ্চ হাৰত প্ৰভাৱান্বিত হৈ আহিছে। ইয়াক নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ল'বলগীয়া পদক্ষেপসমূহ এনেধৰণৰ—

১) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে গাঁৱৰ চৰণীয়া পথাৰৰ কাৰণে নতুন উপায় উদ্ভাৱন কৰা

২) অধিক উৎপাদনক্ষম জাতৰ গৰু-ম'হ পালনৰ ব্যৱস্থা

৩) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে অধিক পৰিমাণৰ গৰু-ম'হ থকা পৰিয়ালক উদগনিমূলক প্ৰাপ্যৰ পৰা বঞ্চিত কৰা

৪) বন বিভাগে গোশালাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে

৫) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে দুগ্ধ উন্নয়নৰ বাবে অধিক উৎপাদক্ষম জাতৰ গৰু-ম'হ ব্যৱহাৰ কৰা

৬) অহা পাঁচ বছৰৰ ভিতৰত গৰু-ম'হৰ চাৰণ সম্পূৰ্ণৰূপে বন্ধ কৰিবৰ বাবে পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে আঁচনি গ্ৰহণ কৰা

৭) সকলো গৰু-ম'হৰ যাতে উপযুক্ত টীকাকৰণ কৰা হয় তাৰবাবে পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে চকু ৰখা।

৮) তথ্য, যোগাযোগ আৰু প্ৰযুক্তি (আই চি টি)ৰ জৰিয়তে চৰণীয়া পথাৰৰ প্ৰকাৰ অধ্যয়ন কৰি শুদ্ধ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব পাৰি।

পৰিৱেশ-পৰ্যটন পৰিকল্পনা

কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান হৈছে পৃথিৱী বিখ্যাত পৰিৱেশ পৰ্যটন কেন্দ্ৰ। দেশী আৰু বিদেশী উভয় পৰ্যটককে আকৰ্ষণ কৰিব পৰাকৈ উদ্যানখন জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যত চহকী।

পৰিৱেশ পৰ্যটন কেন্দ্ৰ হিচাপে নিম্নোক্ত দিশসমূহলৈ আঙুলিয়াব পাৰি—

১। বন বিভাগে কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত বন্যপ্ৰাণী পৰ্যটন বিষয়ক শিক্ষা প্ৰদানৰ সমল আছে।

২। পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে পৰ্যটকক ঘৰত ৰাখি স্থানীয় পৰিৱেশৰ চিনাকি দিব পাৰে।

৩। গাঁৱৰ ৰাইজে পৰ্যটকক ঘৰত ৰাখিব পৰাকৈ সুবিধাসমূহ বন বিভাগে দিব লাগিব।

৪। বন বিভাগ আৰু স্থানীয় লোকৰ সহযোগত পৰ্যটকক নিব পৰা কিছুমান বিশেষ স্থান উন্নীত কৰি লোৱা।

৫। এনে স্থানসমূহ বিভাগে সক্ৰিয়ভাৱে বিচাৰ কৰা দৰকাৰ।

৬। স্থানীয় আৰু বিদেশী ভাষাতো পৰ্যটকক গাইড দিব পৰাকৈ ভাষাৰ দখল।

৭। বাণিজ্যিকীকৰণ পৰ্যটন ৰোধ কৰা।

১০। ৰণকৌশল ৰূপায়ণ, সময়-সীমা আৰু বাজেট

১০.১.১ নিয়ম আৰু দায়বদ্ধতা মেট্ৰিক্স

জীৱিকা উন্নয়ন আঁচনি, গাঁও উন্নয়ন আঁচনি আৰু বনাঞ্চল উন্নয়ন আঁচনিৰ ভূমিকা আৰু দায়িত্বক লৈ তিনিখন উপ-আঁচনি যুগুত কৰা হৈছে। এই উপ-আঁচনিকেইখন সুকীয়াকৈ এনেধৰণৰ—

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পক্ষসমূহ	পৰিকল্পনা	মানৱ সম্পদ	প্ৰশিক্ষণ	ধনৰ যোগান	উৎপাদন আৰু মূল্য সংযোজন	বিপণন	এম এণ্ড ই
ই ডি চি	✓	✓			✓	✓	
এন জি অ'	✓	✓			✓	✓	
দক্ষতা প্ৰদান সংস্থা	✓	✓			✓		
বন বিভাগ	✓	✓		✓		✓	
সংশ্লিষ্ট বিভাগ	✓	✓		✓			

গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পক্ষসমূহ	ই ডি চি	বন বিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি অ’	প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান	ভাৰত চৰকাৰ/কপ’ৰ্ৰেট
সৌৰশক্তি		✓	✓			✓
সৌৰ/হাইব্ৰীড ষ্ট্ৰট লাইট		✓	✓			✓
সিঞ্চন জলসিঞ্চন		✓	✓		✓	✓
ৰন্ধন গেছ		✓			✓	✓
শক্তিচালিত পাম্প		✓	✓			✓
প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ		✓			✓	✓
ৰাজহুৱা সভাগৃহ আৰু ই ডি চি কাৰ্যালয়		✓	✓			
পথ		✓	✓			
ৱাটছান (WATSAN)		✓	✓			✓
বিদ্যালয়		✓				
স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি		✓	✓		✓	✓
জৈৱ কৃষি/পচনসাৰ		✓	✓		✓	✓

বন উন্নয়ন পৰিকল্পা

পক্ষসমূহ	ই ডি চি	বন বিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি অ’	প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান	জিলা প্ৰশাসন
বন সংৰক্ষণ		✓				✓
বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ		✓	✓		✓	
বাসস্থান উন্নয়ন		✓	✓		✓	
নাৰ্চাৰী উন্নয়ন		✓			✓	
জলাশয় সংৰক্ষণ		✓				✓
মানুহ-বন্যপ্ৰাণী সংঘাত		✓				
চৰণীয়া পথাৰ নিয়ন্ত্ৰণ		✓	✓			
পৰিৱেশ-পৰ্যটন		✓	✓			

১০.২ বিত্ত আৰু বাজেট

তিনিখন উপ-পৰিকল্পনা মূলতঃ জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা, গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাৰ্ষিক প্ৰয়োজনৰ ভিত্তিত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে বাজেট প্ৰস্তুত কৰা হয়। ইয়াৰ এখন তালিকা তলত দিয়া হ'ল।

ক্ৰমি নং	পৰিকল্পনা	পৰিমাণ (টকাত)	মন্তব্য
১	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
২	গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
৩	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
	মুঠ		

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ ভাগ	পৰিমাণ (টকাত)	মন্তব্য
১	দক্ষতা বিকাশ আৰু প্ৰশিক্ষণ		
২	দুগ্ধ উৎপাদন		
৩	হাঁহ/কুকুৰা/মীন পালন		
৪	কম্পিউটাৰ		
৫	ব্যৱসায়-বাণিজ্য		
৬	হস্তশিল্প		
৭	সা-সৰঞ্জাম		
৮	মূল্য সংযোজন আৰু প্ৰমাণ-পত্ৰ		
৯	পেকেজিং আৰু বিপণন		
১০	প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণ		
১১	আত্মসহায়ক গোট/যুটীয়া দায়বদ্ধ গোট/ক্লাষ্টাৰ গঠন আৰু ঋণ		
	মুঠ		

বাৰ্ষিক গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ ভাগ	পৰিমাণ (টকাত)	মন্তব্য
১	সৌৰশক্তি		
২	সৌৰ/হাইব্ৰিড ষ্ট্ৰিট লাইট		
৩	সিঞ্চন জলসিঞ্চন		
৪	ৰন্ধন গেছ		
৫	শক্তিচালিত পাম্প		
৬	প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ		
৭	ৰাজহুৱা সভাগৃহ আৰু ই ডি চিৰ কাৰ্যালয়		
৮	পথ		
৯	ৱাটছান (WATSAN)		
১০	বিদ্যালয়		
১১	স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি		
১২	জৈৱিক কৃষি / পচন সাৰ		
	মুঠ		

বাৰ্ষিক বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ ভাগ	পৰিমাণ	মন্তব্য
১	০.২৫ হেক্টৰত নাৰ্ছৰী		
২	১০ হেক্টৰত কাঠখৰিৰ বাবে গছ ৰোপণ		
৩	পানী বিশুদ্ধিকৰণ		
৪	উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী বাহিনী		
৫	শস্য বীমা		
৬	জীৱন বীমা		
৭	পোহনীয়া জন্তু বীমা		
	মুঠ		

১০.৩ কৰ্ম আঁচনি আৰু ৰণকৌশল ঃ

ক্ষুদ্ৰ আঁচনি ৰূপায়ণ কৰিবৰ বাবে উক্ত তিনিওখন আঁচনিয়ে হ্ৰস্বম্যাদী আৰু দীৰ্ঘম্যাদী হিচাপত ০ৰ পৰা ৫ বছৰীয়া পৰিকল্পনাৰ ভিত্তিত আগবাঢ়িব লাগিব।

জীৱিকা উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

জীৱিকা কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা তিনিটা ভাগত ভগাব পাৰি— দক্ষতা, উৎপাদন আৰু বিপণন-মূল্য সংযোজন। ৰাইজৰ বাবে প্ৰথমে অতিশয় দৰকাৰী দক্ষতা। দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন মূল পৰ্যায় আৰু অগ্ৰগতি পৰ্যায় হিচাপে চাব পাৰি। এবাৰ বাণিজ্য আৰু দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন পূৰণ হোৱাৰ পাছত পুৰুষ-মহিলা সকলোৰে বাবে পৰ্যায়ক্ৰমে মূল দক্ষতা এবছৰৰ ভিতৰত প্ৰদান কৰিব লাগে। এই সময়ছোৱাত কিছু প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে উৎপাদন আৰম্ভ কৰিব পাৰে। গুণগত মান আৰু মূল্যৰ ক্ষেত্ৰত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰযোগ্য মূল্যায়ন আৰু ব্ৰেণ্ড সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহ উপলব্ধ বজাৰলৈ নিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

গাঁও উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

গাঁও উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাক হ্ৰস্বকালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন দুভাগত ভগাব পাৰি। হ্ৰস্বকালীন পদক্ষেপত সৌৰ বিদ্যুতৰ ব্যৱস্থা, এল পি জি সংযোগ, ৰাজহুৱা সভাঘৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ গৃহ নিৰ্মাণ, পানী, অনাময় ব্যৱস্থাৰ উপলব্ধতা আদিক সামৰি ল'ব লাগে। কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে জলসিঞ্চন, শক্তিচালিত পাম্প আদি সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

বন উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

বন উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা হ্ৰস্বকালীন পৰিকল্পনা আৰু দীৰ্ঘকালীন পৰিকল্পনাৰে গঠিত। হ্ৰস্বকালীন পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত বন সুৰক্ষা স্কোৱাড গঠন আৰু সুৰক্ষা, নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন, জলাশয়ৰ পৰা বালি আঁতৰ কৰা, বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী স্কোৱাড, টঙীঘৰ নিৰ্মাণ আৰু খৰিৰ বাবে গছ ৰোপণ আদি অন্তৰ্ভুক্ত। দীৰ্ঘকালীন পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত বৃক্ষৰোপণ, শস্যৰ উন্নতি আৰু বাসস্থান উন্নতি সামৰি লোৱা হৈছে।

১০.৪ প্ৰতিষ্ঠান নিৰ্মাণ, নেটৱৰ্কিং আৰু অংশীদাৰিত্ব

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি) ঃ আন্তঃগাঁথনিৰ সম্পদ সৃষ্টি আৰু গাঁও আৰু বনভূমি উন্নয়নৰ কাৰণে সমল কেন্দ্ৰ হিচাপে ই ডি চিক গঢ়ি তুলিব লাগিব। প্ৰস্তাৱিত ই ডি চি কাৰ্যালয়ত ৰাজহুৱা সভাগৃহৰ লগতে আধুনিক সা-সুবিধা যেনে কম্পিউটাৰ, টিভি, জেনেৰেটৰ আদি থাকিব লাগিব। কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰ, তথ্য/হিচাপ ৰখা আৰু আপডেট কৰা আদি কামৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে ই ডি চি সদস্যসকলৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰিব লাগে। ই ডি চি কাৰ্যালয়টো সমল কেন্দ্ৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰলৈ উন্নত কৰিব লাগে। ই ডি চিৰ সদস্যসকলৰ নেটৱৰ্কিং দক্ষতা উন্নত কৰা আৰু চৰকাৰী আঁচনি সন্দৰ্ভত সজাগতা গঢ়াৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ লগতে অংশীদাৰিত্বৰ বিষয়ে তথ্য প্ৰদান কৰিব লাগে।

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট নম্বৰ	শিৰোনাম
I (ক)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ ভাৰতৰ মানচিত্ৰত অৱস্থিতি
I (খ)	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অৱস্থিতি মানচিত্ৰ
II	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰৱেশ পথ
III (ক)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ-পত্ৰ
III (খ)	বুজাবুজিৰ চুক্তি/প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতিলিপি
IV	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্য
V	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যসকলৰ সমূহীয়া আলোকচিত্ৰ
VI	পি আৰ এ আৰু এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যৰ তালিকা (চহীযুক্ত তালিকা)
VII (ক)	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সম্প্ৰদায়ৰ মানচিত্ৰ
VII (খ)	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ
VII (গ)	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ দুৰ্যোগ মানচিত্ৰ
VII (ঘ)	ভেন ডায়েগ্ৰাম
VIII	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)
IX (ক)	ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰশিক্ষণ তালিকা (প্ৰস্তাৱিত)
X	আলোকচিত্ৰ
XI	জি পি এছ সমন্বয়

পৰিশিষ্ট - I (ক)

পৰিৰেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ ভাৰতৰ মানচিত্ৰত অৱস্থিতি

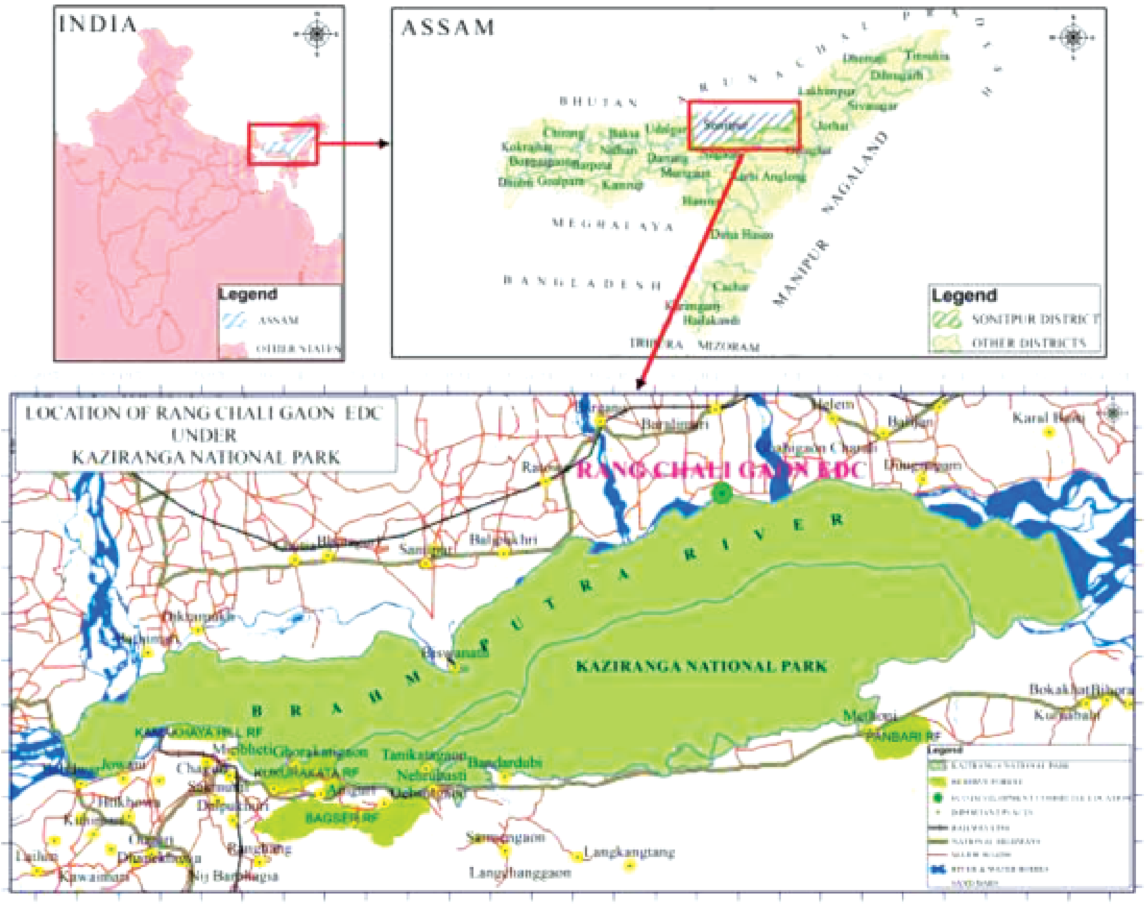

পৰিশিষ্ট - I (খ)

ৰাংচালি পৰিৰেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অৱস্থিতি মানচিত্ৰ

LOCATION OF RANG CHALI GAON EDC
UNDER KAZIRANGA NATIONAL PARK

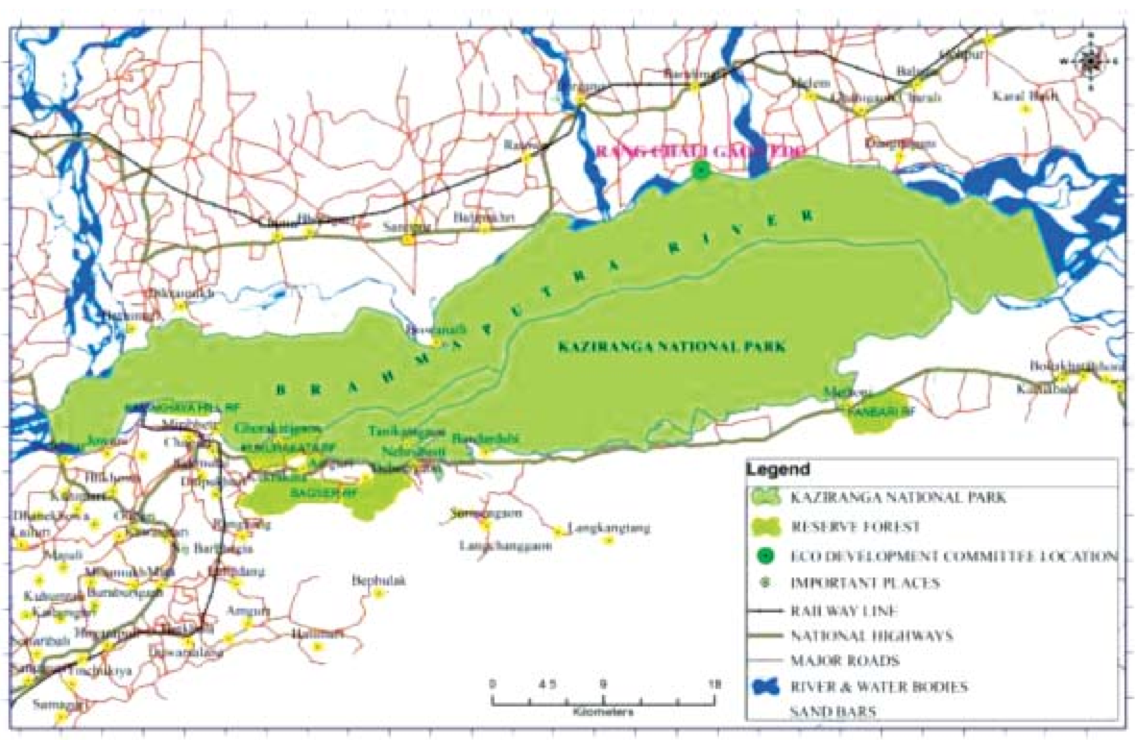

পৰিশিষ্ট - II

পৰিৰেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰৱেশ পথ

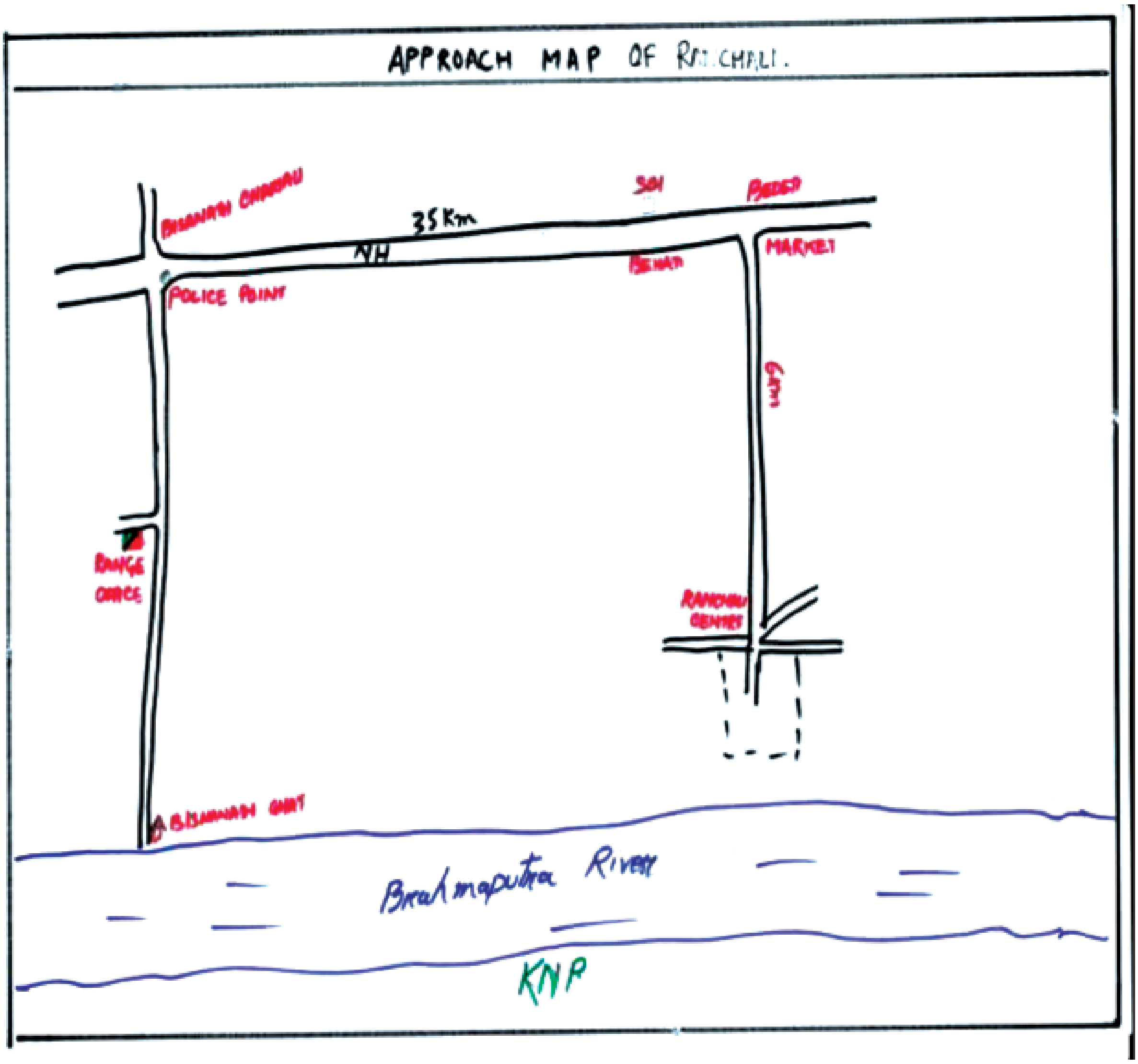

পৰিশিষ্ট - III (ক)

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ-পত্ৰ

GOVERNMENT OF ASSAM

ENVIRONMENT AND FOREST DEPARTMENT

OFFICE OF THE DIRECTOR

KAZIRANGA TIGER RESERVE

BOKAKHAT,ASSAM

CERTIFICATE OF REGISTRATION OF ECO DEVELOPMENT COMMITTEE

Registration No.KNP/FG.761/EDC/RC/EAWL/2016-17/01, Date.03/11/2016

RANGCHALI Eco-Development Committee of Eastern Assam Wildlife Division, Bokakhat under **NORTHERN RANGE, BISWANATHGHAT** is hereby registered under the provisions of rule 7(vii) of Assam Joint (People's Participation) Forestry Management Rules, 1998.

The Registration of the Eco-Development Committee has been done to encourage people for conservation & protection of Forests & Wildlife and implementation of developmental works in the fringe village situated around Kaziranga National Park.

(Dr.Satyendra Singh,IFS)

Director,
Kaziranga National Park
Bokakhat:785612:Assam

পৰিশিষ্ট - III (খ)

বুজাবুজিৰ চুক্তি-প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতিলিপি

Executive Committe RANGCHALI EDC.

ক্ৰমিক নং	নাম	অভিভাৱকৰ নাম	পদবী	অৰ্হতা	ফোন নম্বৰ
১	শ্ৰী [illegible] দাস	স্ব. [illegible] দাস	সভাপতি	[illegible]	7896422516
২	" [illegible]	[illegible]	সদস্য, সচিব		
৩	" জীৱন দাস	স্ব. [illegible]	উপ সভাপতি	[illegible]	9508653441
৪	" [illegible] দাস	স্ব. [illegible]	সদস্য	নৱম মান	887670609
৫	" [illegible] দাস	স্ব. [illegible]	সদস্য	নৱম মান	7086138684
৬	" [illegible]	স্ব. [illegible]	সদস্য	দশম মান	8486179110
৭	" [illegible]	স্ব. [illegible]	সদস্য	H.S	7576838139
৮	" [illegible] দাস	স্ব. [illegible]	সদস্য	অষ্টম মান	7577324977
৯	" [illegible]	শ্ৰী [illegible]	সদস্য	দশম মান	9859794771
১০	" [illegible] দাস	স্ব. [illegible]	সদস্য	ঐ	8876624022
১১	" [illegible] দাস	শ্ৰী [illegible]	সদস্যা	[illegible]	8011139960
১২	" [illegible] দাস	" [illegible]	সদস্যা	অষ্টম মান	8402973516
১৩	" [illegible] দাস	" [illegible]	সদস্যা	[illegible]	7636964749
১৪	" [illegible] দাস	স্ব. [illegible]	সদস্য	অষ্টম মান	8399015496
১৫	" [illegible] দাস	শ্ৰী [illegible]	সদস্য	অষ্টম মান	
১৬	" [illegible] দাস	স্ব. [illegible]	সদস্য	দশম মান	

[illegible] দাস,
President
RANGCHALI
Eco-Development Committee
[illegible]/9/2017

[illegible]
[illegible]/9/17
Secretary
RANGCHALI
Eco-Development Committee

পৰিশিষ্ট - IV

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যসকল

বাঁওফালৰ পৰা ঃ ১) ৰবীন দাস, ২) টংক দাস, ৩) গিৰিণ হাজৰিকা, ৪) বিজু দাস, ৫) ৰঞ্জিত বৰা, ৬) কুমুদ বণিয়া, ৭) যোগেশ দাস, ৮) দীলিপ কুমাৰ দাস, ৯) জীৱন দাস (উপ-সভাপতি), ১০) ৰাজু গগৈ (সম্পাদক), ১১) পূৰ্ণ ধৰ দাস (সভাপতি), ১২) অৰুণ দাস, ১৩) মইনা দাস, ১৪) পুষ্পলতা দাস

পৰিশিষ্ট - V

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যসকলৰ সমূহীয়া আলোকচিত্ৰ

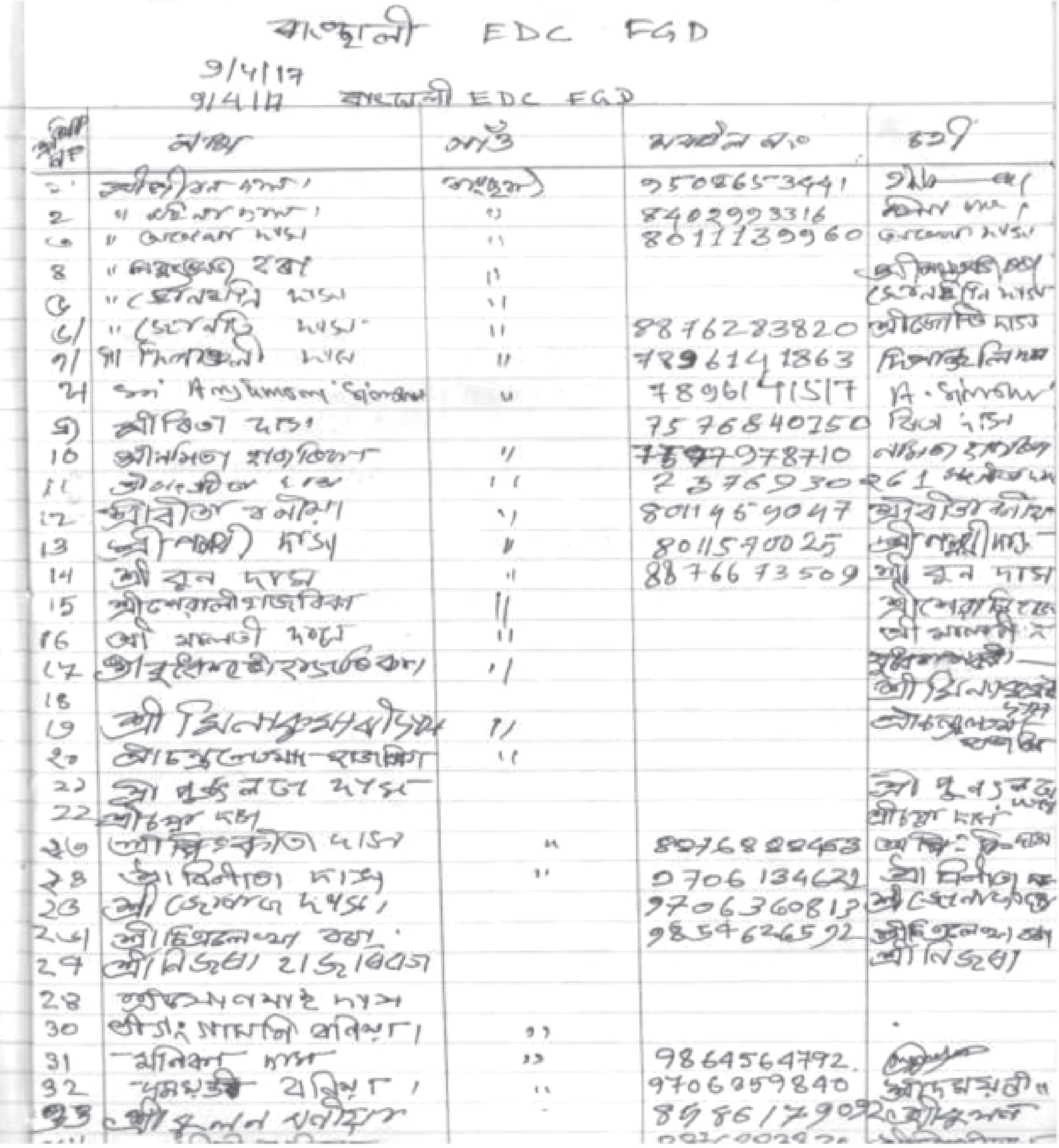

ক্ৰমিক নং	নাম	জাতি	মবাইল নং	চহী
1	[illegible]	[illegible]	9508653441	[illegible]
2	[illegible]	"	8402993316	[illegible]
3	[illegible]	"	8011139960	[illegible]
4	[illegible]	"		[illegible]
5	[illegible]	"		[illegible]
6	[illegible]	"	8876283820	[illegible]
7	[illegible]	"	7896141863	[illegible]
8	Sri [illegible]	"	7896141517	[illegible]
9	[illegible]		7576840750	[illegible]
10	[illegible]	"	[illegible]978710	[illegible]
11	[illegible]	"	[illegible]	[illegible]
12	[illegible]	"	8011450047	[illegible]
13	[illegible]	"	8011570025	[illegible]
14	[illegible]	"	8876673509	[illegible]
15	[illegible]	"		[illegible]
16	[illegible]	"		[illegible]
17	[illegible]	"		[illegible]
18				[illegible]
19	[illegible]	"		[illegible]
20	[illegible]	"		[illegible]
21	[illegible]			[illegible]
22	[illegible]			[illegible]
23	[illegible]	"	[illegible]	[illegible]
24	[illegible]	"	[illegible]	[illegible]
25	[illegible]		9706360813	[illegible]
26	[illegible]		9854626592	[illegible]
27	[illegible]			[illegible]
28	[illegible]			
30	[illegible]	"		
31	[illegible]	"	9864564792	[illegible]
32	[illegible]	"	9706359840	[illegible]
33	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]

ক্ৰমশঃ ....

30	শ্রীমাঃ সামাজি বনিয়া	,,		
31	মনিকা দাস	,,	9864564792.	[illegible]
32	দময়ন্তী বনিয়া	,,	9706359840	শ্রী দময়ন্তী
33	শ্রী কুশল বনিয়া		8586179092	শ্রী কুশল
34।	শ্রী কিরনমনি দাস		8876383820	শ্রী কিরনমনি দাস
35।	শ্রী সত্যবতী দাস			শ্রী সত্যবতী দাস

ক্রমশঃ ....

বংচাংলা EDC FGD 07/04/17

ক্ৰমিক নং	নাম	গাঁও	মোবাইল নং	চহী
	শ্ৰীবিনলতা হাজৰিকা	বংচেংলী	7706226566	শ্ৰীবিনলতা হাজৰিকা
	শ্ৰী লক্ষ্মী দাস	"	9706773658	শ্ৰী লক্ষ্মী দাস
	শ্ৰীমল্লিকা বৰুৱা		8486485221	শ্ৰীকুন্তলী দাস
	শ্ৰীকনলক্ষ্মী দাস			
	শ্ৰীমিনতি দাস			
	শ্ৰীকুন্তলী দাস			
	Sri Purnima Das	Bangchali শ্ৰীচন্দ্ৰ/৫নং	8876899135	purnima das
	শ্ৰীচেনিমাই দাস			
	শ্ৰীপ্ৰেমময়ী দাস			
	শ্ৰীমালিকা দাস			
	শ্ৰীপুনিতৰ দাস		8399892007	
	শ্ৰী ডিম্বেশ্বৰী দাস	বংচেংলী (কেৰকৰা)		
	শ্ৰীসোণমণি হাজৰিকা			
	শ্ৰীসুৰুজ লতা দলৈ	বংচেংলী	8486179110	
	শ্ৰীসতী দাস			
	শ্ৰী বিজুমণি দাস			
	শ্ৰীমাইনু দাস			
	শ্ৰী মীৰা বৰা দাস	বংচেংলী	8011376220	
	শ্ৰী উজলমালা দাস	"	"	
	শ্ৰী ~~[illegible]~~ কুসুমমণি	"	"	
	শ্ৰীমনীমালা দাস	"		
	শ্ৰী মিনু দাস	"		
	শ্ৰী লাৱণ্য বৰুৱা	বংচেংলী	8724801858	

পৰিশিষ্ট - VI

পি আৰ এ আৰু এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যৰ তালিকা (চহীযুক্ত তালিকা)

10/9/17 Rangchali EDC PRA

Sl No	Name	Village	Contact No	Signature
1	Mrs Mira Borah Das	Rangchali	8011376220	Mira Borah
2	শ্ৰী [illegible]	Do		শ্ৰী [illegible]
3	Mrs Ranee Das	Do	887625240	R. Das 9.9.17
4	Sri Satya Pravee Borah			Sri Satya P.Borah
5	শ্ৰী চিত্ৰলেখা বৰুৱা		9854626592	শ্ৰী চিত্ৰলেখা বৰুৱা
6	শ্ৰী [illegible]		9127086186	[illegible]
7	শ্ৰী [illegible]		7576892110	[illegible]
8	শ্ৰী [illegible]		8721034904	[illegible]
9	শ্ৰী শেৱালি ৰাজখোৱা		985079847[illegible]	শ্ৰী শেৱালি [illegible]
10	শ্ৰী [illegible] দাস	"	9106773858	শ্ৰী [illegible]
11	শ্ৰী [illegible]			
12	শ্ৰী [illegible]		8451075794	শ্ৰী [illegible]
13	শ্ৰী [illegible]			
14	শ্ৰী [illegible]			
15	শ্ৰী [illegible]			
16	শ্ৰী [illegible]			
17	শ্ৰী [illegible]			
18	শ্ৰী [illegible]			
19	শ্ৰী [illegible]			
20	শ্ৰী [illegible]			
21	শ্ৰী [illegible]			
22	শ্ৰী [illegible] বৰুৱা			
23	শ্ৰী [illegible] বৰুৱা			
24	শ্ৰী [illegible]			
25	শ্ৰী [illegible]			
26	শ্ৰী [illegible]			
27	শ্ৰী [illegible]		8011139960	[illegible]
28	শ্ৰী [illegible] দাস			
29	শ্ৰী [illegible]			
30	শ্ৰী [illegible]			
31	শ্ৰী [illegible]			
32	শ্ৰী [illegible]			
33	শ্ৰী [illegible] দাস			
34	শ্ৰী [illegible] দাস			

ক্ৰমশঃ ....

…17/17

Rangchuli PRA 10/4/17

Sl No	Name	Village	contact No	Signature
৩৬/	শ্রীমতী লিপিকা দাস			
৩৭/	শ্রী মুকুল দাস			
৩৮/	শ্রী সত্যবতী দাস			
৩৯/	শ্রী মিঠুনা দাস			
40	Sri Dipanjali Das		7577908240	
41	শ্রী সোনমণি দাস			
42	Sri. Jiwin Hazarika	Rangchuli	9859798771	
43	শ্রী সোনেশ্বর দাস			
44	শ্রী দিপক চন্দ্র দাস			
45	শ্রী অনিরুদ্ধ দাস			
46	শ্রী রুমি দাস			
47	শ্রী সাবিত্রী দাস			
48	শ্রী ভাস্কর দাস			
46	[illegible] দাস			
47	কুমার দাস			
48	শ্রী সচীন্দ্র দাস			
49	শ্রী ননী দাস			
50	শ্রী বিমল দাস			
51	শ্রী বন্দীতা দাস			
52	শ্রী বিষ্ণু দাস			
53	শ্রী বাবুল দাস			
54	শ্রী লক্ষীমণ দাস			
55	শ্রী গীতিমণি দাস			
56	শ্রী বীণা দাস			
57	শ্রী নীতু দাস			
58/	" নির্মল দাস			
59/	" বিদুর দাস			
60/	" নিরঞ্জন দাস			
61	" জীবন চন্দ্র দাস			
62	" প্রিয়াংকু দাস			
63	" সোনেশ্বর দাস			
64	" Nipam Das			
70	বিষ্ণু দাস			
71	Sadhanta Das			

ক্রমশঃ ....

Rangchali EDC PRA 10/04/17

Sl No	Name	Village	Contact No	Signature
72	Manath Das			
73	[illegible] Das			
74	শ্রী [illegible]			
75	শ্রী [illegible] দাস			
7				
76	শ্রীকানন দাস			
7				
77	শ্রী জ্যোতির্ময় দাস			
78	শ্রী [illegible] দাস			
79	শ্রী [illegible] জ্যোতি দাস			
80	শ্রী [illegible] দাস			

পৰিশিষ্ট - VII (ক)

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সম্প্ৰদায়ৰ মানচিত্ৰ

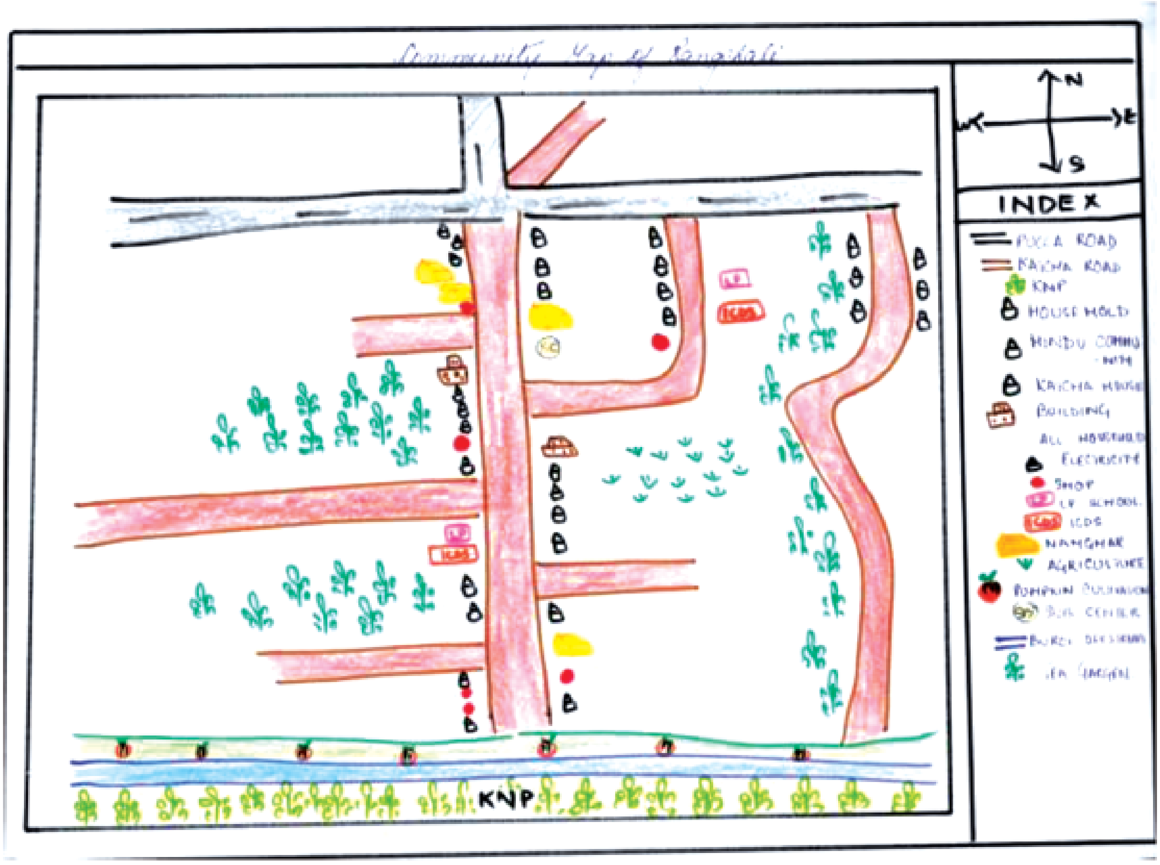

পৰিশিষ্ট - VII (খ)

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সম্পদ মানচিত্ৰ

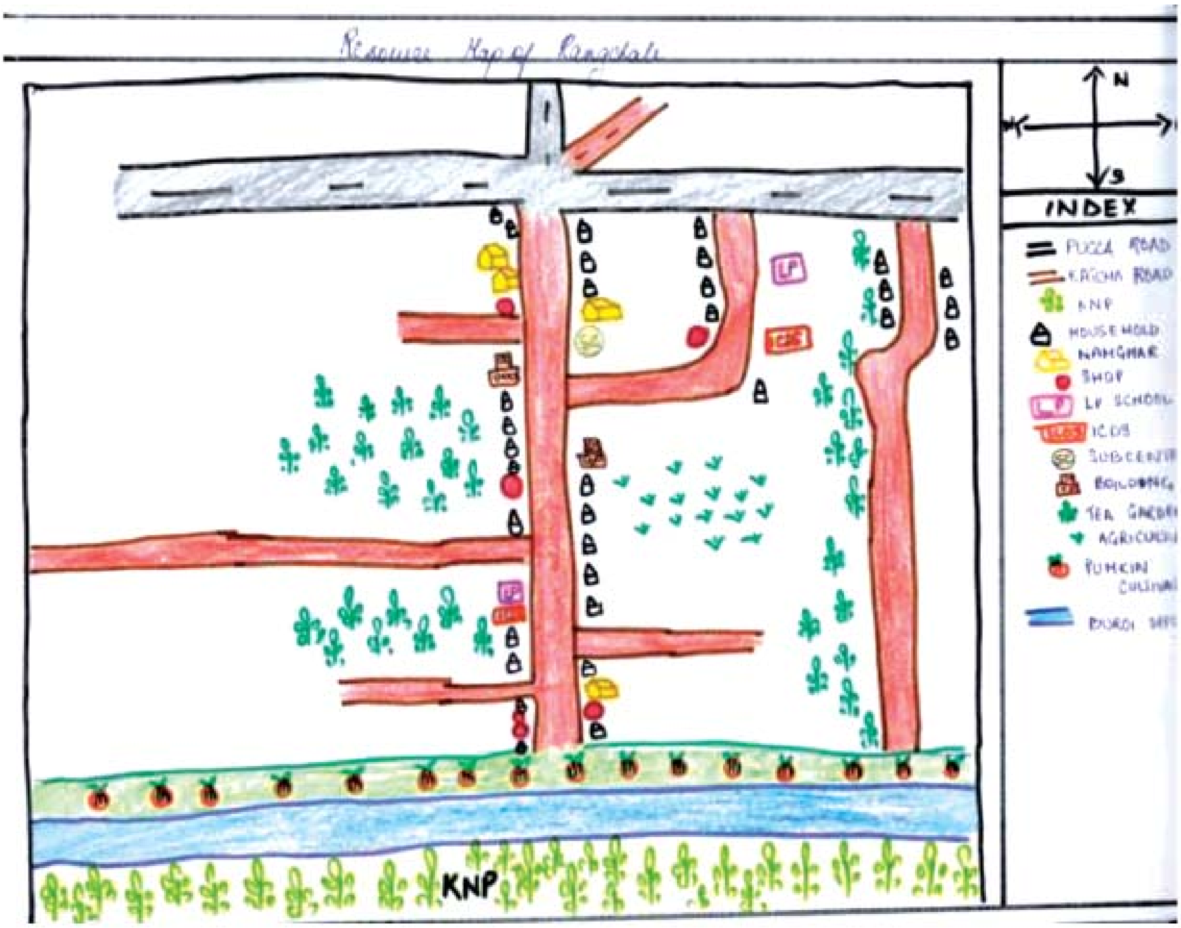

পৰিশিষ্ট - VII (গ)

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ দুৰ্যোগ মানচিত্ৰ

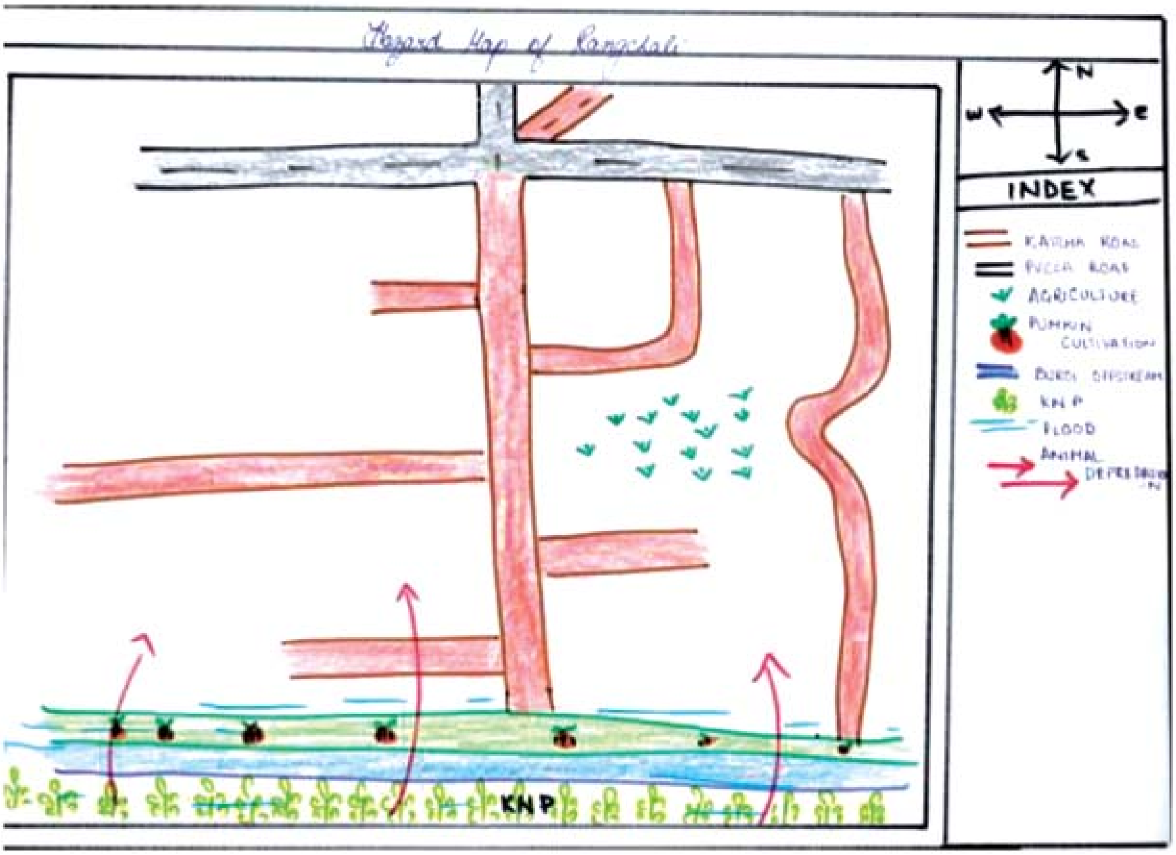

পৰিশিষ্ট - VII (ঘ)

ভেন ডায়েগ্ৰাম

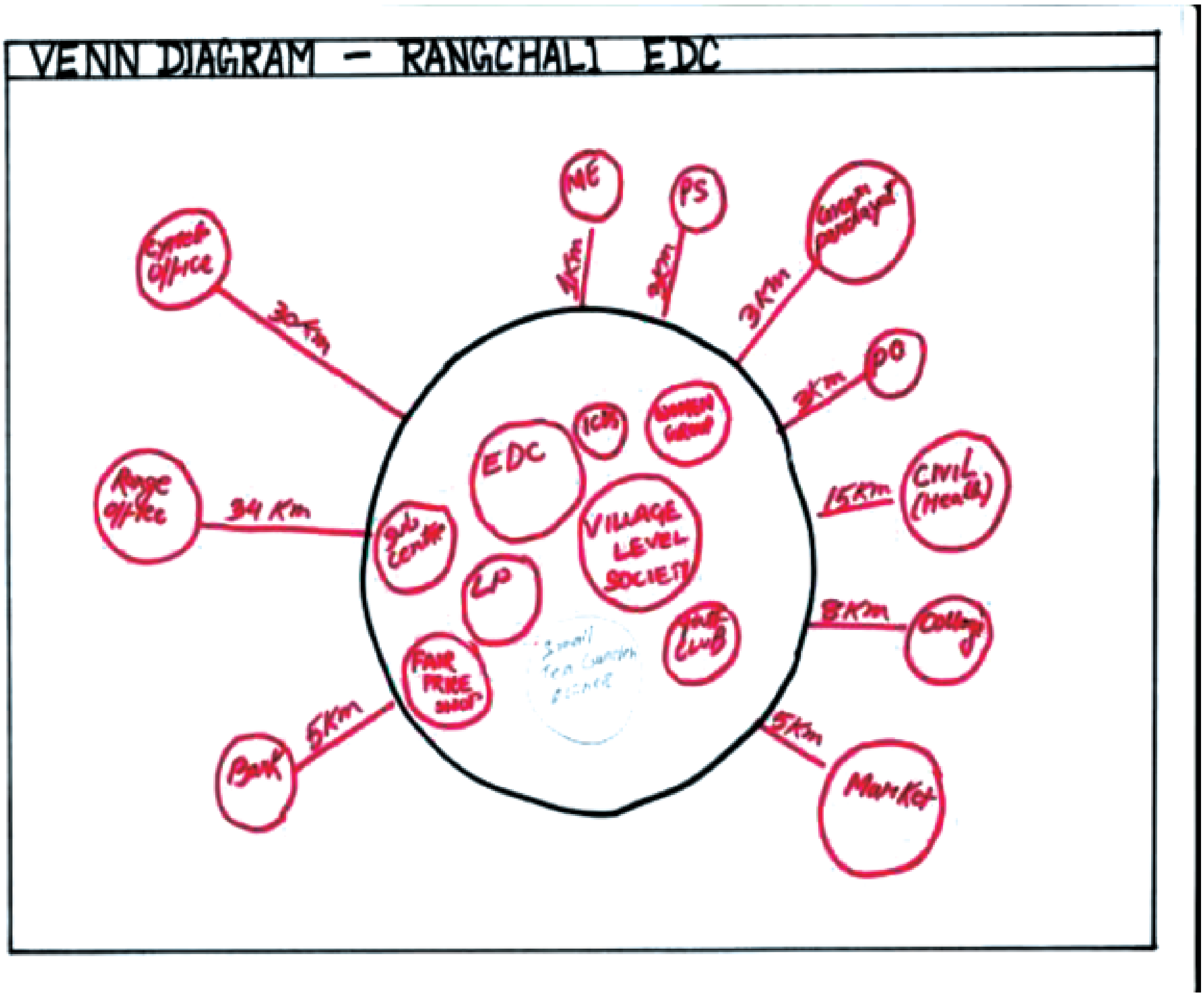

পৰিশিষ্ট - VIII

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)

Government of Assam
Department of Environment & Forests
Office of the Forest Range Officer, Northern Range, Panibharal

Memo No.: NR/ 50 /2017/ 787 Dated 28-04-2017

Entry Point Activity for Rangchali ECO DEVELOPMENT COMMITTEE

SL.No	Activity	Details of the site	Budget
1	Fishey Project	Community land allotted for 4 nos of fishery, as the village people is having experience in fishery related activity.	INR 18,00,000.00
2	Training Center cum EDC office & community hall with toilet & drinking water facility GPS- N-26.78674" E-093.38799"	Land donated 2 katha Near Rangchali Juria Namghar by the vice president Mr. Jiban Das.	INR 8,00,000.00
3	Tent House	A part of EDC office to be used as tent house for economic generation by giving rent includes all utensils & genset	INR 2,50,000.00
Total			INR 28,50,000.00

Divisional Forest Officer
Eastern Assam Wildlife Division
Bokakhat

Secretary
RANGCHALI
Eco-Development Committee

President
RANGCHALI
Eco-Development Committee

পৰিশিষ্ট - IX (ক)

ৰাংচালি পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰশিক্ষণ তালিকা (প্ৰস্তাৱিত)

ৰাংচালী E.D.C ৰ

কাৰ্য্যকৰী প্ৰশিক্ষণৰ বাবে - নিৰ্বাচিত যুৱক-যুৱতীৰ নাম

৭

ক্ৰমিক নং	নাম	পিতৃ	স্বামী	বয়স	শিক্ষা	[illegible]
১	শ্ৰী অনুপম দাস	[illegible]		২১	HS	
২	" বিশ্বজিত "	দিলীপকুমাৰ		২০	HS	
৩	" [illegible]	[illegible]		২০	HSLC	
৪	" [illegible] দাস	[illegible]		২২	HSLC	
৫	" [illegible] "	[illegible]		২৪	HSLC	
৬	" [illegible] "	[illegible]		২২	HSLC	
৭	" [illegible]	[illegible]		২৪	HS	
৮	" [illegible] "	"		২২	HS	
৯	" [illegible] "	দিলীপকুমাৰ		২৫	HS	
১০	" [illegible] "	[illegible]		২০	HSLC	
১১	" [illegible]	[illegible]		১৮	HSLC	
১২	" [illegible] দাস	[illegible]		২২	HS	
১৩	" [illegible]	[illegible]		৩০	HSLC	
১৪	" [illegible] দাস	[illegible]		১৮	HSLC	
১৫	" [illegible]	[illegible]		১৮	HSLC	
১৬	" [illegible]	[illegible]		১৭	[illegible]	
১৭	" [illegible] দাস	[illegible]		১৭	[illegible]	
১৮	" [illegible] দাস	"	[illegible]	২৭	B.A	

[illegible]
President
RANGCHALI
Eco-Development Committee

ক্ৰমশঃ ....

৬

রাংচুলী - ই.ডি.সি

ইনসিটু 'মোটিভেটর' প্রশিক্ষণের নির্বাচিত মহিলাদের নাম

ক্রমিক নং	নাম	পিতা	স্বামী	বয়স	শিক্ষার	পেশা
২৫	শ্রী মেঘনা দৈমারী		ডিগবল	২৫	নাই	-
২৬	" মুকুন্দনা হাজোয়ারী		মংরু	২৭	নাই	-
২৭	" বিপ্রশ্রীমালা ব্রহ্ম		বাবুল	২৫	নাই	-
২৮	" জোসুনা ব্রহ্ম	বুধুরাম		৩৭	নবম মান	
২৯	" সুশীলা "	সুকেশ্বর		৩৮	দ্বাদশ মান	
৩০	" ত্রেয়তী "		প্রদীপ	৩০	দ্বাদশ মান	

শ্রী প্রদীপ ব্রহ্ম
২৫/৪/২০১৭
President
RANGCHALI
Eco-Development Committee

ক্রমশঃ ....

কাহুমারী E.D.C র -

গ্রাম গাঁওর বাবে নিরক্ষর মহিলার নাম -

ক্রমিক নম্বর	নাম	পিতার	স্বামী	বয়স	শিক্ষাগত যোগ্যতা	ফোন নম্বর
১	শ্রীযুক্তা মানি দাস		মুরারী	২৮	সপ্তম মান	
২	" বন্দনা দাস		দীনেশ্বর	৩০	নবম মান	
৩	" কুন্তি দাস		কৃষ্ণকান্ত	৩২	নাই	
৪	" কনকলতা দাস		[illegible]	২৫	সপ্তম মান	
৫	" অনিমা "		[illegible]	৩০	অষ্টম মান	
৬	" কুন্তি "		[illegible]	৪০	নাই	
৭	" অঞ্জুমনি "		দুর্গা	২৫	নাই	
৮	" নিরুমাই দাস		[illegible]	৩০	নাই	
৯	" বনমালি দাস		[illegible]	২৮	নাই	
১০	" মঞ্জুমনি [illegible]		[illegible]	২৮	H.S	
১১	" [illegible] দাস		[illegible]	২৫	নাই	
১২	" হিমাশ্রী "		নিরুদ	২৭	সপ্তম মান	
১৩	" মিনু "		[illegible]	২২	নবম মান	
১৪	" মিনা কুমারী "		দুর্গা	২৫	নাই	
১৫	" [illegible] "		[illegible]	২৮	নবম মান	
১৬	" অর্চনা "		[illegible]	২৫	দশম মান	
১৭	" কুন্তলতা "		[illegible]	৩০	সপ্তম মান	
১৮	" চন্দ্রলেখা হাজরিকা		[illegible]	৩৫	দশম মান	
১৯	" [illegible] দাস		[illegible]	৪০	নাই	
২০	" [illegible] "		[illegible]	৪০	নাই	
২১	" দিপা "		[illegible]		নাই	
২২	" [illegible] "		[illegible]	৩০	নাই	
২৩	" [illegible] দাস		[illegible]	৩০	HSLC	
২৪	" কৃষ্ণলতা [illegible]		[illegible]	২৭	সপ্তম মান	

ক্রমশঃ ....

মাহ্ভূমী - E.B.C ঘ -
মুখ্য উৎস - নিৰ্বাচিত মহিলাৰ নাম   2

ক্ৰমিক নং	নাম -	পিতৃ	স্বামী	বয়স	শিক্ষাগত যোগ্যতা	মোবাইল নম্বৰ
২৫	শ্ৰী সোনমণি দত্ত		বিষ্ণু -	৩০	নৱম শ্ৰেণী	
২৬	" কমলিনি - "		মাধৱ	৩০	নাই -	
২৭	" মেনকা দাস - "		বিষ্ণু -	৩০	দশম শ্ৰেণী	
২৮	" ৰমিলাকি - "		বাবুল	৩৫	নাই -	
২৯	" হেমলতা "		পুনকান্ত -	৪০	নাই -	
৩০	" মিলিকি - "		সুমন্ত -	৩৫	নাই -	
৩১	" সুখলতা "		সুমন	৩৫	সপ্তম শ্ৰেণী	
৩২	" ময়ূৰী - "		দিলকুমাৰ	৪০	নাই -	
৩৩	" মনমতী বৰুৱা		৺ মেঘ -	৪০	নাই	
৩৪	" জীৱা "		"	৩৫	সপ্তম শ্ৰেণী	
৩৫	" সুনিতা - দাস		মিলমনি	২২	দশম শ্ৰেণী	
৩৬	" মালিকা "		কুসুম	২৫	নৱম শ্ৰেণী	
৩৭	" মাইচু "		গোবিন	২৫	নৱম শ্ৰেণী	
৩৮	" মিনা "		কমল -	২৫	সপ্তম শ্ৰেণী	
৩৯	" শীতলমণি "	প্ৰভাত -	~~[illegible]~~	৩৫	HSLC	
৪০	" মালিকা "	গোলাপ -		৩৫	নাই -	
৪১	" মাধুৰী "	~~[illegible]~~	সুমন্ত -	৩০	নাই -	
৪২	" বিন্দু "		উপেন্দ্ৰ -	৩২	নাই -	
৪৩	" পাৰ্বতী - "		কুমাৰ	৩০	নাই -	
৪৪	" সোনমাই - "		হৰিচৰণ	৩০	অষ্টম শ্ৰেণী	
৪৫	" কমলাকান্তি "		দুৰ্গা	২৫	অষ্টম শ্ৰেণী	
৪৬	" ৰেণুকা "		শিমল -	৩০	HSLC	
৪৭	" চিত্ৰলেখা - "		দিলীপ -	৩৫	নাই -	
৪৮	" মালিকা বৰুৱা		তুলকান্ত -			

ক্ৰমশঃ ....

আগরতলা – E.D.C বা –   ৬

মুক্তিযুদ্ধের নির্যাতিতা মহিলার নাম

ক্রমিক নং	নাম –	পিতা	স্বামী –	বয়স	সন্তানসংখ্যা বর্তমান	মন্তব্য
৪৯	শ্রীমতি – রমণী		ভূমিধর –	৬০	নাই –	
৫০	" মহিলা দাস –		উমেশ –	২৮	নাই –	
৫১	" মুক্তি – "		মহেশ্বর –	৪০	নাই –	
৫২	" প্রিয়বালা – "		চন্দ্র –	৪০	১পুত্র ১কন্যা	
৫৩	" আলিমন "		হরিকান্ত –	৩৫	২পুত্র ১কন্যা	
৫৪	" সোনামনি হালদার		কার্তিক –	৫৫	৫পুত্র	
৫৫	" চিত্রলেখা বর্মা		বিজয় –	৩৫	৩পুত্র	
৫৬	" হীরাবালা দাস –		ধনকান্ত –	৬০	নাই –	
৫৭	" অন্নপূর্ণা দাস		বিষ্ণু	৬০	নাই –	
৫৮	" মধুমালি দাস		নদেরচাঁদ –	৬৫	নাই –	
৫৮	" কুসুমলতা "		হিরণ	৪০	নাই –	
৫৯	" কামিনী – "		সুকুমার –	৬০	নাই –	
৬০	" সোনামণি "		ধীরেন	৬০	নাই –	
৬১	বিন্দি – "		মনকান্ত –	৬০	নাই –	
৬২	" কমলেশ্বরী – "		সুনীল –	৪০	নাই –	
৬৩	" সরস্বতী বর্মন		সূর্য –	৬৫	নাই –	
৬৪	" চন্দ্র – দাস –		অজিত	৬০	নাই –	
৬৫	" মিনতি –		মোহিনী –	৪০	নাই –	
৬৬	" ভুবনেশ্বরী হালদার		নরেন্দ্র –	৪০	নাই –	
৬৭	" রমণী – দাস		নীলমণি	২৫	১পুত্র ১কন্যা	
৬৮	" তারামণি "		বকুল	৬০	নাই –	
৬৯	" মঙ্গলী – "		দীনবন্ধু	৬৫	নাই –	
৭০	" লক্ষ্মীরানী "		সূর্য	৫৫	নাই –	
৭১	" রাধামণি "		সুরেন্দ্র –	২৫	নাই –	

ক্রমশঃ ....

রাংচুলী E.D.C র ৪

'[illegible] ও প্রশিক্ষণপ্রাপ্ত মহিলাদের নাম

ক্রমিক নং	নাম	পিতা	স্বামী	বয়স	শিক্ষাগত যোগ্যতা	মোবাইল
৭২	শ্রীভুবনেশ্বরী দাস		সোনারাম	৪৫	নাই	
৭৩	" দিপ্তি "		"	৪০	নাই	
৭৪	" রেনুমনি দাস		প্রদীপ	২৭	নাই	
৭৫	" মনী "		কুমুদ	২৫	দশম মান	
৭৬	" কৃষ্ণ কান্তি "		নরেন	৬০	সপ্তম মান	
৭৭	" নয়নজ্যোতি হাজরিকা		পূর্ণ	২৫	পঞ্চম মান	
৭৮	" সুকুতা দাস		বিদ্যাধর	৬০	সপ্তম মান	
৭৯	" মাধবী "		বাবুল	২৫	নবম মান	
৮০	" রেনু দাস		লাখী	৪০	সপ্তম মান	
৮১	" মালমনি দাস		পুলিন	২৮	H.S.L.C	
৮২	" নিহালি দাস		মহিম	৪০	নাই	
৮৩	" কুসুমা দাস		লখান	২৮	নবম মান	
৮৪	" বিন্দু দাস		সত্য	৩৫	পঞ্চম মান	

[illegible signature] ২৫/৪/২০২১
President
RANGCHALI
Eco-Development Committee

ক্রমশঃ ....

৫

আংচুংগাঁও S.D.C ৰ
চিলাই মেচিনৰ প্ৰশিক্ষণৰ নিৰ্বাচিত মহিলাসকলৰ নাম

ক্ৰমিক নং	নাম	পিতৃৰ	স্বামী	বয়স	শিক্ষাগত যোগ্যতা	মন্তব্য
১	শ্ৰীমিনা বৰা,দাস		অশ্বিনী দাস	৩৫	HSLC	
২	" মেৰুৰাণী হাজৰিকা		নিতিন	২৫	অষ্টম মান	
৩	" জ্যোতি দাস		সুৰেন	২২	নৱম মান	
৪	" অঞ্জলী হাজৰিকা		নৰেন্দ্ৰ	৩০	নাই	
৫	" ৰূপালী দাস		প্ৰমোদ	২৫	অষ্টম মান	
৬	" সাবিত্ৰী "	দিলীপ		২০	HSLC	
৭	" প্ৰেমলতা হাজৰিকা	ভুবনকান্ত		২৫	দশম মান	
৮	" জুনিমা "		প্ৰাণজিৎ	২২	নাই	
৯	" বিজুমণি দাস		দিলুপ	৩০	HSLC	
১০	" ৰুণু "		শ্যামু	৩৫	HS	
১১	" ৰাখী "	মোহেশ্বৰ		২০	দশম মান	
১২	" মৰমণি "		বিপিন	২৫	অষ্টম মান	
১৩	" দিপাঞ্জলী "		দিনকান্ত	২২	H.S	
১৪	" লক্ষ্যপ্ৰভা বৰা		ৰাকেশ	৩০	HS	
১৫	" মালবিকা দাস		অৰুণ	২৫	HSLC	
১৬	" সোণমণি "		বাবুল	২৫	HS	
১৭	" চন্দ্ৰা বৰা হাজৰিকা		কমলাকান্ত	৩৫	HSLC	
১৮	" ঝুনু দাস	অনিল		২০	দশম	
১৯	" মিনাক্ষী "	কমলাকান্ত		২০	দশম	
২০	" জুনু হাজৰিকা		দ্বাৰিকান্ত	২৫	অষ্টম	
২১	" ৰুণালী বৰা, দাস.		নিতুল	২২	H.S	
২২	" জোনমণি "	টিকুক		১৮	HSLC	
২৩	" অঞ্জুমণি হাজৰিকা		সঞ্জীৱ	২৫	HS	
২৪	" জিনা দাস		প্ৰশান্ত	২৫	দশম	

Divisional Forest Officer
-cum, FIU APFBC Society
E.A.WL Division, Bokakhat

পৰিশিষ্ট - X

আলোকচিত্ৰ

পি আৰ এৰ সময়ত দলীয় আলোকচিত্ৰ	পি আৰ এৰ মানচিত্ৰায়ন
ৰঙালাউৰ খেতি	এফ জি ডি
খৰি সংগ্ৰহ	বয়ন

পৰিশিষ্ট - X

জি পি এছ সমন্বয়

১।	চাৰিআলি বিন্দু	উত্তৰ ঃ ২৬°৭৯’৫৯.১” পূব ঃ ৯৩°৩৮’৭৬.০”
২।	তিনিআলি বিন্দু	উত্তৰ ঃ ২৬°৭৮’৯২.৪” পূব ঃ ৯৩°৩৮.৭’৬৫”
৩।	প্ৰথম প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	উত্তৰ ঃ ২৬°৭৮’৭৯.৩” পূব ঃ ৯৩°৩৮.৭’৭৫.৪”
৪।	উপকেন্দ্ৰ	উত্তৰ ঃ ২৬°৭৯’৩.৭৫” পূব ঃ ৯৩°৩৮’৭৫.৭”
৫।	দ্বিতীয় প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	উত্তৰ ঃ ২৬°৭’৯৫.১৪” পূব ঃ ৯৩°৩৮’৮৯.৬”
৬।	অন্তিম বিন্দু	উত্তৰ ঃ ২৬°৭৮’৪৪.২” পূব ঃ ৯৩°৩৮’৮.১০”

GOVRENMENT OF ASSAM
OFFICE OF THE DIVISIONAL FOREST OFFICER, EAWL DIVISION
KAZIRANGA NATIONAL PARK : BOKAKHAT-785612

Letter No. B-WLG/EDC/463-64

Dated Bokakhat, the 22nd Jan., 2018

To,

The Project Director,
PMU, APFBC Society,
O/o the PCCF & HoFF, Aranya Bhawan,
Panjabari, Guwahati, Assam.

Sub :- Submission of Assamese translated Micro-plans (MP) under Part-II of Phase I of Eastern Assam Wildlife Division-Kaziranga National Park- Dhubaati Beloguri, Diporadanigaon, Rangchali, Amgurichang gaon & Panbari Adarsha Mising Gaon. for approval.

Ref :- Executive Director, RGVN's letter No.RGVN/COMPELO/26991, dtd. 17/01/18.

Sir,

With reference to the subject cited above, I submit herewith the four copies of each EDC's approved Assamese translated Micro-plans (MP) under Part-II of Phase I of Eastern Assam Wildlife Division-Kaziranga National Park-Dhubaati Beloguri, Diporadanigaon, Rangchali, Amgurichang gaon & Panbari Adarsha Mising Gaon by the undersigned for favour of your kind information and necessary action please.

Enclo. :- As stated above

Yours faithfully,

Divisional ForestOfficer
Eastern Assam Wildlife Division
Bokakhat.

Copy to the Executive Director, Rastriya Gramin Vikas Nidhi for favour of his kind information and necessary action.

Divisional ForestOfficer
Eastern Assam Wildlife Division
Bokakhat.

Memo No. A-WLG/EDC/

Dated Bokakhat, the 22nd Jan., 2018

Copy to the Director, Kaziranga National Park, Bokakhat for favour of his kind information.

Divisional ForestOfficer
Eastern Assam Wildlife Division
Bokakhat.